

É L Ő V Í Z

Isten tulajdonai vagyunk

„Mivel pedig megsokasodik a gonoszság, a szeretet sokakban meghidegül” – ez lesz a jele a nagy megpróbáltatás idejének (Mt 24,12). A 20. század viharait megélt ember joggal mondhatja: ez az idő már eljött. Fejlődésünk látszólagos csúcán eljutottunk a gyilkolás iparosításáig, majd a 21. századra a társadalom önálló, magányos szigetekre szakadt szét. Mindenki saját magát keresi, s egyre kevésbé találja meg a hangot másokkal. Nagy megpróbáltatás ez is. Ezért hatott gyógyírként a Szentháromság ünnepe utáni hatodik vasárnap igéje: „Így szól az Úr, a te teremtőd: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1)

Nem kell többé lehajtott fejjel, magányosan bolyonganunk. Nem kell többé szívünkben hordozni a félelmet nyomasztó érzését. Szorongásunkat felváltja a derűs megnyugvás: Isten gondviselése. „Ezért mondom nektek: ne aggódjatok életetekért, hogy mit egyetek, és mit igyatok, se testetekért, hogy mivel ruházkodjatok.” (Mt 6,25)

Rohanó világunkban úgy vágyik az ember a biztonságra és a nyugalomra, mint a tiszta levegőre. Jézus tudja ezt, ezért figyelmeztet: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbenem.” (Jn 14,1)

Higgyetek, mert van Teremtőnk, aki újjáteremt mindent (vö. Jel 21,5). Isten nem néma, nem hagyta magára az embert, hiszen a Szentírás által így szól: „...megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” De vajon mit jelent Isten tulajdonának lenni? Mit jelent, ha Isten a nevünkön szólít bennünket? S vajon miért jó ez nekünk?

A válasz Péter vallástételében rejlik. Simon Péter felismerte Jézusban az élő Isten fiát, ő pedig ezért a nevének szólította: „Boldog vagy, Simon, Jóna fia...” (Mt 16,17) Boldog az az ember, akit Isten a nevének szólít! Mert akit Isten a nevének szólít, az nem idegen a számára; s akiket a Megváltó ismer, azok ott lesznek vele a Paradicsomban (vö. Jn 17,24).

Jézus főpapi imádságában is szól a választottakról, akiket „sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el” az Isten szeretetétől (Róm 8,38–39). Válaszott Péter is, akit Jézus meg is jutalmaz: neki adja a mennyek országának kulcsait. Pétert így szólította nevének: „Te Péter vagy, és én ezen a kősziklán építem fel egyházamat, és a pokol kapui sem fogják diadalmaskodni rajta.” (Mt 16,18)

Péterhez hasonlóan nekünk is fel kell ismernünk a Messiást.

Így aztán különösen aktuális a kérdés: „...miután megismertétek Istent, vagy még inkább: Isten ismert meg titeket, hogyan térhettek vissza ismét az erőtlén és szegény elemekhez, és hogyan akartok újból a szolgálókká lenni?” (Gal 4,9)

■ ANDRISKA JÁNOS

SEMPER REFORMANDA

„Hogyan végezhet a víz ilyen nagy dolgokat? Nem a víz végzi, hanem Isten igéje, mely a vízzel együtt van, és a hit, mely bíz a vízzel egyesített igében. Mert a víz Isten igéje nélkül csak víz, és nem kereszttség. Isten igéjével együtt azonban kereszttség, vagyis az életnek kegyelemben gazdag vize és a »Szentlélekben való újjászületés fürdője«...”

► Luther Márton: Kis káté (Pröhlé Károly fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 7. VASÁRNAP – Jn 12,44–50

Az Atya parancsolata: örök élet

A mai evangélium Jézus azon beszédének a részlete, amelyet Jeruzsálembé való bevonulása után mondott a húsvéti ünnepekre gyülekező sokaságnak. Hallgatói többségükben vallásos zsidó emberek voltak, akik Isten parancsolatán a mózosi törvényt értették, amely a Sínai-hegynél kötött szövetség szimbóluma is volt. A szövetséghez Kánaán birtoklásának ígérete fűződött, így a hallgatóságot bizonyára mehökkentette Jézus kijelentése: „...maga az Atya parancsolta meg nekem, hogy mit mondjak, és mit beszéljek. Én pedig tudom, hogy az ő parancsolata örök élet.” Ez merőben új perspektívát tárja fel Isten szövetségi hűségének: az Úr nemcsak az ideig való földi világban gondoskodik népe lakóhelyéről, hanem az örökkévalóságban is, ahol övéinek örök életet ad.

Isten országának eljövételét Jézus korában minden vallásos zsidó várta. Várakozásuknak azonban nem volt része az örök élet reménye. Olyan földi birtokot vártak, ahol Isten népe szabadon és békességben, a többi nép tiszteletétől övezve él; ahol nem lesz többé betegség és szenvedés; ahol általános jólétben mindenki igen magas kort ér meg, és végül „az étellel betelve” távozik, mint azt a régi pátriárkákról jegyezte fel az Írás. Jézus kijelentése egyrészt porrá zúzza ezt a reményt, másrészt ennél sok-

kal szélesebb távlatot nyit: eloszlatja a földi paradicsom délibábját, ugyanakkor feltárja, hogy Isten örök életet szán népének, sőt mindenkinek, aki őbenne – Isten Fiában – hisz.

Ez új szövetség, de nem a régi alternatívája, hanem kitéjesedése. Új, mert a sínai szövetség megkötésekor Isten örök életre vonatkozó szándékát még „lepel” borítja; Jézus halálában és feltámadásában azonban elvételik ez a lepel. Nyilvánvaló lesz, hogy Isten nemcsak a halálig hű övéihez, hanem az örökkévalóságban is hűséges, amit azzal bizonyít, hogy örök életet ad. Ezért Isten nem vár tőlünk mást, csak annyit, hogy a földi életben higgyünk abban, akit ő küldött: higgyünk Jézus Krisztusban, és minden szavát úgy fogadjuk, mint Isten beszédét; úgy engedelmeskedjünk neki, mint Istennek. Akkor Jézus halála kioltja a mi halálunkat.

Jézus példája ezt mutatja meg: halál áll szemben halállal! Kétféle halál van. Az egyiket úgy is lehet nevezni, hogy bűn-halál, a másikat úgy, hogy szeretet-halál. Ádámot és „Ádám nemzetségét” a bűn vitte és viszi halálba. Ez a halál kárhozatos, Jézust viszont a bűnösök iránti szeretet vitte halálba, ezért az ő halálából örök élet fakad. De mindazokból is, akik a benne való hitben az ő „nemzetségéhez” csatlakoznak, azaz szeretetben

adják oda az életüket. Mert itt a földön a halál elkerülhetetlen. Nemcsak a bűnbe, az önzésbe lehet belehalni, hanem a szeretet önkéntes áldozatába is. Jézus halála és feltámadása azonban leleplezi a végső titkot: aki szeretetben odaadja az életét, az végül valóban megtalálja! Olyan életet talál, amelyet többé sem halál, sem semmi más nem fenyeget. Aki viszont csak a földi étellel számol, és ezért a földi paradicsom délibábját hajszolva, bűnös önzésébe hal bele, örökre elveszíti életét.

Az örök élet kérdése itt, a földi életben dől el, és ez a szó legigazibb értelmében hitkérdés! Mert a földi paradicsom délibábjának hajszolása és a szeretet önkéntes áldozata két, egymást teljességgel kizáró életvitelt jelent. A földi jólétre való önző törekvéstől, a múlt javak gyűjtéséről mint életcélról csak az tud lemondani, aki hisz Jézusban, és nem kételkedik igéjében, hanem úgy tartja magát hozzá, mint isteni kinyilatkoztatáshoz: tudva, hogy a szeretet áldozatában elvesztegetett életből örök élet fakad.

Örök sorsunk itt, a földön dől el: a hit döntésével itt és most kell – a sportolók kifejezésével élve – átigazolnunk „Ádám nemzetségéből” „Krisztus nemzetségébe”. Más szóval: bűn-halál helyett szeretet-halállal kell ebből az életből távo-

A VASÁRNAP IGÉJE

nunk, ezért idejében kell a bűn-halálhoz vezető útról a szeretet-halálhoz vezető útra (meg)térnünk. Mert ez az a szűk és keskeny ösvény, amely – Jézus ígérete szerint – az életre vezet. Kérjük Isten Lelkét, hogy azon „kevesek” között lehessünk, akik rátalálnak erre az útra.

■ VÉGHÉLY ANTAL

Imádkozzunk! Urunk, tudjuk, hogy nincs mentségünk, és igéd menthetetlenül téletté lesz rajtunk, ha nem bízunk benned, és nem a szerint az igazság szerint élünk, amelyet feltártál előttünk. Ne engedd, hogy miután felismertük az életre vivő, keskeny utat, továbbra is a kárhozat szűk útján járjunk. Segíts, hogy ne csak elhiggyük, hogy te vagy a Megváltó, hanem a bűnös önzés útját elhagyva életünk minden napján a te utadra térjünk, s egész életünket átadjuk neked, hogy mentő szereteted általunk is sokak életében érje el célját! Hiszen te nem azért jöttél, hogy eltöld a bűnös világot, hanem hogy megmentsd. Teljesítsd szent akarodat rajtunk és minden emberen. Ámen.

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Könyörgünk hozzád, hogy ragyogó napfényed világosságában képesek legyünk észrevenni erőtlenségünket, gyengeségünket, törekényességünket. Add, Urunk, hogy felismerjük: az életben maradáshoz feltétlenül szükségünk van rád. Kérünk, így áldj meg minket jelenléteddél és a jelenlétedből kisugárzó erővel. Erre az erőre mindennél inkább szükségünk van ahhoz, hogy a te utadon járhasunk.

Atyánk, te őrizd meg bennünket, hogy gyengeségünk kétségbeesésében ne hagyjuk utakra tévedjünk. Őrizd meg minket az alkohol, a drogok csábításától, amelyek a problémák elől való menekülés lehetősé-

gével kecsegtetnek. Óvj meg minket attól, hogy vakon, gondolkodás nélkül kövessünk önjelölt vezetőket, őrizd meg a befolyásolás és a manipuláció szövevényes csapdáitól. Ragyogó napfényed leplezze le a hazugságokat, az életünket behálózó játszmákat, és mutassa meg egyértelműen a feléd vezető utat.

Add, hogy mindig szeretettel forduljunk szeretteink, barátaink, kollégáink, alkalmazottaink és mindazok felé, akik iránt felelősséggel tartozunk, és minden körülmények között segítsük őket, figyeljünk rájuk.

Atyánk, te add, hogy mindig örömmel vallhassuk: egyedül te vagy az Úr, tiéd a hatalom és az erő. Mégis

könyörgünk hozzád, hogy ne jogos büntetéssel, hanem végtelen, életadó kegyelmeddel látogass meg minket.

Atyánk, te fogd kézen mindazokat, akik számarra csak a benned bízó reménység marad: őrizd meg a magányosokat, az elhagyottakat, az önmagukba fordultakat, a depresszióval küzdőket – mindazokat, akik nem látják meg életük értelmét és értékét. Te állj ott a betegek mellett; te őrizd meg törekény és esendő testünkben az erős lelket, hogy még utolsó óránk is a benned bízó hit megnyilvánulása lehessen.

Értünk szenvedő Urunkért, Jézus Krisztusért kérünk. Ámen.

ISTENTISZTELET ÉS ... 9.

Istentisztelet és gyülekezetépítés

Ha majd visszatérünk az egyetemes liturgikus hagyományhoz, az egyház ősi, szent kincséhez. Ha csak a tiszta, máshol nem hallható isteni üzenetet hirdetjük. Ha művészi alkotás lesz a prédikáció. Ha lerázunk magunkról mindent, ami hétköznapi, és még inkább ünneppé tesszük az ünnepet...

Ha majd teljesen elhagyjuk az életidegen liturgikus formulákat. Ha kilépünk a fészengést keltő templomterekből, ahol annyi tiltás fogadja a betérőket és a betévedteket. Ha lemondunk a hamis biztonságot nyújtó, érthetetlen kánaáni nyelvezetről. Ha legalább a töredékét elsajátítjuk a hivatásos színészek arcjátékának és mozgásának...

A két csoportba összegyűjtött vélemények némelyike az elmúlt évek istentiszteleti rendekkel kapcsolatos polémiáinak köszönhetően ismerősen csenghet a fülünkben. Az első csoport kulcsszavai az igényteremtés és az ősi kincsek ismételt felfedezése, az utóbbié pedig az alkalmazkodás – a kor igényeihez és kihívásaihoz. Annak ellenére, hogy az egyes vélemények egészen drasztikusan eltérnek egymástól, vagy egymáshoz képest ellentétes utat jelölnek ki, a liturgikus vizsgálódás területén, valami mégis összeköti őket. Ez pedig nem más, mint

az az igény és cél, hogy az istentisztelet maradjon meg, illetve váljon minél inkább olyan eseménnyé, amely a gyülekezetek épülését szolgálja.

Mielőtt rátérnénk az istentisztelet és a gyülekezetépítés kapcsolatára, érdemes röviden tisztázni, hogy az alábbiakban hogyan értelmezzük a címben megadott fogalmakat. A (liturgikus) istentisztelet – ahogyan a sorozat első részében Percze Sándor meghatározta – az egész gyülekezet liturgikus cselekménye, ünnepe, amelyben a közös éneklés, az imádság, az igazhallgatás és az úrvacsorai közönség által kifejezésre jut az adott felekezet hite. E meghatározást folytatva talán érdemes azt is megemlítenünk, hogy az istentisztelet nemcsak az adott közösség hite jut kifejezésre, hanem a szabadtó Úr bizalma és emberszeretete is, amikor felhangzik az evangélium vigasztaló és reményt adó üzenete, és amikor a kenyér megtörésében a Feltámadott titokzatos módon újra közösséget vállal övéivel. Ugyanakkor az istentisztelet – egy egészen más megközelítésből – számos gyülekezet számára az egyetlen olyan közös alkalom, amely lehetőséget ad a gyülekezetépítésre.

Mielőtt meghatározzuk a gyülekezetépítés fogalmát, három kikerülhetetlen tényezőt kell figyelembe vennünk. 1. Az egyház a gyülekezeteiben él. Az egyházon belül gyűlebemenő minden esemény a gyülekezetért van. 2. A gyülekezetet folyamatosan építeni kell, mert a gyülekezet nem statikus szervezet, hanem élő, állandó mozgásban lévő organizmus. Nem lehet kész gyülekezetről beszélni. A gyülekezet vagy épül, vagy sorvad. 3. A változó idők és az egymástól egészen eltérő gyülekezeti típusok miatt nincsenek örök érvényű és minden közösségi forma számára megoldást kínáló „praktikák”.

Szabó Lajos az *Alapozó ismeretek a gyakorlati teológiában* című összefoglaló munkájában külön hangsúlyozza, hogy a gyülekezetépítés emberi cselekvés, benne mégis az a döntő, hogy Isten cselekszik.

Bár a kettő együtt is megvalósulhat, mégis külön kell választani a gyülekezetépítésen belül a látható és a láthatatlan elemet. A látható elem az, amikor a gyülekezet létszámában – vagy éppen anyagi javakban – növekszik, a láthatatlan elem pedig maga a lelki épülés, egyéni és közösségi szinten egyaránt. Ez

LITURGIKUS SAROK

utóbbi mérése nyilvánvalóan nem emberi feladat. A gyülekezetépítés látható elemének tényerése nem szoríthatja háttérbe a lelki épülés szükségességét. Ez különösen azoknak a gyülekezeteknek az esetében jelent kisértést, amelyek az elmúlt években a kárpótlás eredményeként korábban elvett javakat kaptak vissza. Ugyanakkor bátran beszélhetünk gyülekezetépítésről akkor is, ha az adott közösségnek – külső okok miatt – már nincsen módja létszámában és anyagiakban növekedni. Számos fogzó, szórványhelyzetben élő gyülekezetünk vál-láról vehetjük le a gyülekezetépítés nyomasztó terhet, ha a látható elem mellett ugyanolyan hangsúlyt helyezünk a láthatatlan elemre, azaz a lelki növekedésre. Kettő-hárman is gyülekezetként épülhetnek az igében és a szentségeiben jelen lévő Feltámadott által. (Folytatjuk...) ■ JOÓB MÁTÉ

Káté a határon túlra – adományozóvonal

Egy hívás – és VALAKIT MEGAJÁNDÉKOZTAT! A HÍVÁS DÍJA 400 FT + ÁFA.

06-81-330-220

Kántorára vár a felújított orgona Kertán

◀ Folytatás az 1. oldalról

A munkák elvégzésére Kovács Róbert tamási orgonajavítót, a felújított hangszer ünnepi megszólaltatására pedig Korda Péter orgonaművészt, a győr-öregtemplomi gyülekezet orgonistáját kérték fel.

A július 2-i hálaadó istentiszteleten Lk 19,37–40 alapján hirdette Isten igéjét az egyházkerület lelkesi vezetője, Ittész János elmondta, hogy „a hálaadás művésze valójában nehéz tudomány. Tudnunk kell, hogy mindenünk, amink van és minden, ami ránk van bízva – ajándék. Hálát adni pedig csak a megajándékozottak tudnak. Jézus tanít meg minket a hálaadás művészetére, és megláthatjuk, hogy Isten ajándékai körülvesznek bennünket.” Majd így folytatta a püspök: „Lukács evangéliuma szerint Jézus körül egy énekharak alakul, amikor célegyenesbe ér a szolgálata: a tanítványok felismerik, hogy ami a szívükön van, azt csak énekkel lehet elmondani. Énekelni kell! Énekeljen hát a gyülekezet,

A klaviatúránál Korda Péter „vendég kántor”

hogy ne a köveknek kelljen beszélniük. Van okunk a hálaadásra, mert miénk az Isten szeretete Jézus Krisztus által” – zárta gondolatait Ittész János.

Az istentisztelet utáni közgyűlésen Nagy Zoltán elmondta, hogy hálás elődei igényességéért, amelyről nemcsak a templom jó állapota, hanem az orgona felépítése is tanúskodik. Végül megköszönte az egyházmegye háromszázezer forintos támogatását, amelyből fedezni tudták a felújítás több mint félmillió költségeinek nagy részét.

A köszöntők végén a kerület lelkesi vezetője felajánlotta, hogy amennyiben a kertaik közül egy vagy két fiatal jelentkezik a főtí kántorképzőbe, fejenként maximum két tanfolyam díját az egyházkerület fedezi. Nemcsak gyerekek, hanem felnőttek is élhetnek ezzel a lehetőséggel. Ittész János szeretné, ha a kertaik szaván fognák, mert így remény volna arra, hogy a jövőben kántor szólaltassa meg a templom megújult orgonáját.

■ MENYES GYULA

EGY MEGKÉSETT (?) HÍRADÁS

Tíz felnőtt született...

▶ Az alkalomról készült fényképek késtek, képek nélkül pedig nem akartam tudósítást írni. Aztán elszaladt az idő, és úgy gondoltam, ez a cikk már nem íródik meg. De megérkeztek a fotók, s a megelevenedett emlékek nyomán újra elkaptam a hév: meg kell írni, amit tapasztaltam, hiszen másfél hónappal később is friss az élmény, s a történet végkicsengése mindig aktuális. Pétfürdőn életre szóló egyházélményben volt részem.

A pétfürdői gyülekezet és lelkesze, Győr Sándor nem fér bele a szokásos skatulyába. Hála Istennek! Egy kicsiny missziói gyülekezet, amely „normál” körülmények között a pusztá létéért küzdene, nem önmagával van elfoglalva, hanem a sajátos szolgálattal, amelyet Isten rájuk bízott.

A sok örömet és még több gondot látott Veszprém megyei település közepén, a „tizenkettő-együtacat” lakótömbök között egy nagy épületgyűttes hívja fel magára a figyelmet: a Kolping-iskola. Benne sok izgalmas műhely meg hangulatosan berendezett tantermek és

elhivatott pedagógusok, akik nem a könnyebb részt választották. S ami a legfontosabb: nehéz gyermekkort megélt, állami gondozott fiatalok; sokan közülük család nélkül nevelkedtek, őket nem várják haza sehol... Akiket mégis, ott sem biztos, hogy kerek a család...

Ebben az iskolában – jöllehet a Kolping mozgalom katolikus hátterű – nem vendég az evangélikus lelkes: egy teljes állású tanár óraszámát is túlszámnyalva tart nap mint nap hittanórákat. Nem tudom, mi is a varázsa, de látom, hogy „lőgnak” rajta a fiatalok. Pedig kiadós tananyaggal bombázza őket, van számonkérés is jócskán. Fegyelmzésre is vállalkozik. De ezek a fiatalok hazamennek a gyülekezeti épületbe, otthon vannak benne. Talán sejtik, talán érzik azt, amit Pál apostol így fogalmaz meg: „Mert minden értetek van...” (2Kor 4,15)

Egy májusi hétköznap délután az alig húsz négyzetméternyi gyülekezeti teremben vagy ötvenen szorongtunk. Tíz „kolpingos” várt a keresztelezésre. (Tegyük hozzá ehhez, hogy az elmúlt években már több mint húsz hasonló keresztelezés volt!) A 16-20 éves fiatalok készültek a nagy pillanatra. De a csodát igazán felfogni egyikünk sem – ők sem, és a többi jelenlévő sem – tudta. Annak csodáját,

hogy Isten cselekszik, megszólít, elhív, kézbe vesz; de talán nem a szokványos formák között, nem úgy, ahogyan mi „megrendelnénk” tőle. „Ott és akkor, amikor ő akarja...” – mondták hitben őseink. Itt és ekkor nagyon akarhatta, mert ez a tíz fiatal felnőtt igent mondott a hívó szóra, választott az ígére. Azok, akiknek nincsenek mennyei élményeik a hétköznapokban, egyszer csak szembe találkoztak a mennyei Atyával. Csonka családban vagy család nélkül felnövő ember számára más súlya van már a névnek is: „mennyei Atyám”.

És a mennyei Atya körülölelte őket a keresztségekben, megjelölte őket a kereszt jelével. A gyülekezet lelkipásztora és a vendég lelkes – egyik sem „mai gyerek” – könnyes szemmel élte meg a pillanatot. Tíz felnőtt született. Így épül az Isten országa.

A nyugtalanító kérdés persze bennem él azóta is: azokat, akiket Isten megszólított, meg tudjuk-e tartani az egyházban, abban a közösségben, ahol hitünk szerint a mennyei Atya gyermekeiként lehet biztonságos és boldog az életünk? Az első lépés megtörtént: Isten lépett. A második is: a megkeresztelt fiatalok is léptek. És az egyház? Nem csak Pétfürdőn...

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

»ÁLDJAD ÉN LELKEM AZ URAT...«

FOTO: FEHÉR ATTILA

Százéves az aradi vörös templom

Immár egy évszázada annak, hogy itt áll városunkban „Arad gyöngyszeme”, vagy ahogyan a köznyelv nevezi: a vörös templom. Vörös téglából kirakott fala meghatározza a város arculatát, és nemcsak esztétikai élményt nyújt a szemlélőnek, hanem a lelkek, a hívők otthona; azoké, akik Isten és embertársaik közelében kívánnak lenni. Sokan elszakadtak tőle, de sokan visszatértek ide távoli vidékekről is, mondván: „Jó nekünk itt lenni...”

Tűnődtem azon, hogy száz év sok-e, vagy kevés; tekintetem ismét körbejárt a már jól ismert templombelsőn. Ismét fel kellett fedeznem a festett üvegablakokat, az orgonát, az oltárt, a szószéket... Körülnéztem, és láttam, hogy emberek, ismerősök sietnek be; a padsorok megteltek, alig maradt szabadon ülőhely. A karzatról is kíváncsi tekintetek szeltek keresztül-kasul a templomot, és gyönyörködtek páratlan szépségében.

Tovább tűnődtem a százéves évfordulón, amely nyilván nem elhanyagolható, de ahogy végignéztem az ismerős arcokon, rájöttem, mennyire jó és fontos, hogy most együtt ünnepelünk. Együtt: magyarok, románok, németek, hollandok, szlovákok, zsidók; közéleti személyiségek, politikusok, egyházi személyek, méltóságok és világiak; katolikusok, protestánsok, ortodoxok.

Mindaz, ami ez alatt a száz év alatt történt az emberiséggel, kétségtelenül rányomta a bélyegét az egyes emberekre, és utóérezseit sajnos még ma is gyakran érezzük. De itt és most a templom falain belül együtt vagyunk, együtt imádkozhatunk, és együtt dicsérhetjük Isten a zokért a csodáért, amelyek által újra és újra megmutatja nekünk kegyelmét.

Soli Deo gloria! – talán ez lehetne a kicsengése centenáriumi ünnepségünknek, ahogyan Adorjáni Dezső Zoltánnak, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökének az igehirdetésében is hallhattuk. Egyedül Istené a dicsőség a megmaradás csodájáért; azért, hogy „még vagyunk”; azért, hogy e falak még állnak, és nem hiába; azért, hogy most is van áldozatos, odaadó gyülekezeti élet... Annak ellenére, hogy a statisztikai adatok sokszor elkeserítőek, csodálatos módon mégsem csökken számottevően a lélekszám. A gyülekezet él, és ez azt bizonyítja, hogy Isten maga gondoskodik arról, hogy a templom névadó igéje – Jé-

zus hívása – megérintse az emberek szívét: „Jöjjetek énhozzám...” (Mt 11,28) Miniket is figyelmeztetnek a zsolttáros szavai: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” (Zsolt 127)

Istené a dicsőség akkor is, amikor az elődökről szölkünk, s az ő fáradságos munkájukra, kitartásukra, adakozó lelkiületükre gondolunk, hiszen nem volt könnyű feladat felépíteni a templomot.

Húsz éven át folyt a gyűjtés, az adakozás. Volt, aki fél koronát adott, volt, aki ezret. A hitnek és az Istenbe vetett bizalomnak szép példája, hogy 1905. március 15-én megkezdődhetek a munkálatok Fick Lajos vezetésével, Szántay Lajos műépítész tervei alapján (ő tervezte az aradi Kultúrpalotát, a Bohus-palotát és a Szántay-palotát is).

A templomot a néhai Sárkány Sámuel püspök szentelte fel; ezt emléktábla is hirdeti a templom bejáratánál: „Isten dicsőségére épült 1906. évben az aradi egyháztagok áldozatkészségéből Institoris Kálmán felügyelő, Frint Lajos lelkes, Fejér Gyula gondnok, Lautner Máttyás orgonista, Scholz Róbert és Kneffel Lajos jegyző (...) és a presbiterok buzgó közreműködése alatt. Fel-szentelte Sárkány Sámuel püspök.”

Száz év sok vagy kevés? A kérdés nehéz, és aligha tudnám megválaszolni, azonban arról meg vagyok győződve, hogy nem adhatunk életünk során elég-szer hálát az Úristennek mindazért a jó-ért, amit velünk tesz. Így most hálások vagyunk neki ezért e templomért, és – ahogy többen is megfogalmazták – nemcsak mi, gyülekezeti tagok, nemcsak mi, evangélikusok, hanem mi, aradiak, etnikai vagy vallási hovatartozástól függetlenül. Erről a véget nem érő háláról tanúskodik az az emléktábla is, amelyet Mózes Árpád nyugalmazott püspök leplezett le és áldott meg a június 26-ai jubileumi istentisztelet alkalmával. A gyülekezeti tagok szeretetét és áldozatát zárja kőbe, s rajta a zsolttáros biznyságtétele áll: „Áldjad én lelkem az Urat...” (Zsolt 103,1; Károli-fordítás)

Sok száz évig álljon még itt a hitnek biznyságául e hajlék, ahol a lelkek elcsendesednek, ahol az emberek egymásra találnak, ahol együtt imádkozhatnak egymásért, és ahol az ének egyre több ajakról az égig szárnyalva hirdeti Isten hatalmas tetteit!

■ TÓTH ZOLTÁN CSABA

XVI. Benedek pápa magánkihallgatáson fogadta a Magyar Köztársaság elnökét

Magánkihallgatáson fogadta július első napján Mádl Ferenc köztársasági elnököt XVI. Benedek pápa. A magyar államfő csütörtök este érkezett Rómába hivatalos vatikáni látogatásra – utazására elkísérte felesége, Mádl Dalma is –, és másnap utazott vissza Budapestre. A köztársasági elnök és kísérete röviddel délelőtt 11 óra előtt érkezett az apostoli palota San Damaso udvarába, ahol a vatikáni svájci gárda díszőrsége és tisztelgése fogadta. A magánkihallgatást a pápai könyvtárban tartották, a megbeszélés végig német nyelven folyt.

A magyar államfő a bajor pápával megtartott tárgyalásai után a Szent Péter-bazilikában tett látogatást, felkereste a magyar kápolnát és az április elején elhunyt lengyel pápa sírját.

A pápai kihallgatás igen szívélyes légkörben zajlott. A magyar államfő egy 17. századi ősnymotatványt, egy német nyelvű Bibliát, valamint egy kódex alakú díszdobozban elhelyezett tokaji eszenciát ajándékozott a katolikus egyházfőnek, a pápa pedig egy Szűz Máriát és gyermekét ábrázoló bronz domborművet nyújtott át a Vatikánban búcsúlátogatást tevő Mádl Ferencnek.

A köztársasági elnök a magyar sajtót tájékoztatva a pápai audienciáról annak rendkívül szívélyes jellegét emelte ki. Mádl Ferenc örömet fejezte ki, hogy a katolikus egyház élére Közép-Európát rendkívül jól ismerő pápát választottak, aki nagy szimpátiával viseltetik Magyarországra iránt, ismeri az országot és az itteni katolikus egyház történelmét. A köztársasági elnök beszámolója szerint a katolikus egyházfő röviden és egyértelműen világossá tette, hogy Magyarország közel áll a gondolat- és érzélemvilágához, szívéhez.

Az audiencián jónak minősítették a magyar–vatikáni államközi kapcsolatokat, amelyek az 1997-es államközi szerződés alapján fejlődnek, s áttekintették a kapcsolatok helyzetét, eredményeit és fejlesztésük lehetőségeit. Mádl Ferenc emlékeztetett arra, hogy hivatalban lévő köztársasági elnök hetedszer tesz hivatalos látogatást a Vatikánban. XVI. Benedek külön érdeklődött a magyarországi erkölcsi és hitélet helyzetéről; Mádl Ferenc az európai tendenciákhoz hasonlónak ítélte a magyarországi viszonyok alakulását.

A határon túli magyarság problémáit is felvetette a pápai magánkihallgatáson Mádl Ferenc, így a felvidéki magyarság számára rendkívül fontos magyar püspök kinevezésének kérdését, a csángó magyarok magyar nyelvű vallásgyakorlását, illetve több, jelenleg a bukaresti érsekséghez tartozó magyar egyházmegyének a gyulafehérvári érsekség alá való rendelésének kérdését.

A köztársasági elnök jelezte, hogy a pápa „nyitottnak mutatkozott” az apostoli látogatásra szóló meghívást illetően, amelyet Mádl Ferenc egyeztetett Erő Péter bíborossal, primással, és Seregély István egri érsekkel, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökével is.

A hivatalából augusztus elején távozó Mádl Ferenc az utóbbi időszakban több búcsúlátogatást tett külföldön, a vatikáni vizit egyfajta lezárása ezeknek az utazásoknak. A köztársasági elnök a magyar–vatikáni kétoldali kapcsolatok fejlesztése keretében többször is látogatást tett a bajor pápa elődjénél, II. János Pálnál, de most először találkozott magánkihallgatáson a Vatikán állam új, áprilisban trónra lépett uralkodójával.

► MTI

Kis állam – nagy befolyás

A Vatikán és szerepe a nemzetközi diplomáciában

► A pápát mint a katolikus egyház fejét a középkortól kezdve egészen a 19. századig vallási uralkodónak tekintették. 1870-ben a Szentszék területét Olaszországhoz csatolták, és Róma lett az Olasz Királyság fővárosa; ekkor merült fel a Szentszék jogi helyzetének rendezése. Erre azonban csak 1929-ben, a Szentszék és az Olasz Királyság között létrejött lateráni szerződés megkötésekor került sor. (Ezt legújabbban 1984-ben az Olasz Köztársaság és a Szentszék között létrejött konkordátummal egészítették ki.) A lateráni szerződés a Szentszék Vatikán néven ismerte el; területét semlegesnek és sérthetetlennek nyilvánította. XI. Pius pápa 1929-ben, a lateráni egyezmény aláírásának idején a következőket mondta: „Ez a terület kicsi, mégis kijelenthetjük, hogy a világon a legnagyobb, hiszen itt található a Bernini által tervezett oszlopcsarnok, Michelangelo kupolája, a gyönyörű galériák, a kertek és a könyvtárak számos tudományos kincse, valamint az apostolok fejedelmének sírja.” A pápai állam a mai modern, gépesített kor számos vívmányát állítja céljai szolgálatába, ám szokásai és hagyományai sok száz esztendőre nyúlnak vissza. Alig fél négyzetkilométernyi területéről a földkerekség minden szegletére kiterjed a befolyása.

Az államiság kritériumairól szólva azt mondhatjuk, hogy nincsenek szabályok sem az államterület nagyságára, sem az állam lakóinak a számára vonatkozóan. Napjainkban a hatalmas kiterjedésű és több tíz milliós lélekszámú államokon kívül léteznek igen kis területű és kevés lakosú, úgynevezett mikroállamok is, amelyek a nagyokhoz hasonlóan jelen vannak a nemzetközi szinten. Sőt ezek a mikroállamok napjainkban aktívabban vesznek részt az államközi életben, mint korábban. (Európa hagyományos mikroállamai a Vatikán, Liechtenstein, Monaco és San Marino.)

Az alábbiakban a Vatikán mint államnak a sajátosságaira és speciális szerepére igyekszem rávilágítani.

A világ legkisebb államának területe alig több mint negyvennégy hektár (fél négyzetkilométer). Más törpeállamok, így a hatvanegy négyzetkilométeres San Marino vagy a százhatvan négyzetkilométeres Liechtensteini Hercegség egyenesen hatalmasnak tűnhetnek mellette. Még a százkilencvenöt hektáros Monacoi Hercegség is nagyobb nála. E kicsiny állam területén található ugyanakkor a világ legnagyobb temploma, a Szent Péter-székesegyház, továbbá az egyik legnagyobb – mintegy ezer helyiségből álló – palotaépítmény. A főtemplomon és egyházi intézmények épületein kívül a Szentszék birtoka még a Castel Gandolfo-i apostoli palota, amely 1626 óta a pápák nyári rezidenciája. Az épület az Albanói-tó partján álló magaslaton helyezkedik el.

1551-ben Loyolai Szent Ignác, a jezsuita rend vezetője alapította a ma is működő egyetemet Pontifica Universitas Gregoriana néven. Az eddigi pápák közül tizenketten szereztek diplomát ebben az intézményben, közöttük XI. Pius és a nagy hírű XIII. Leó. Ma több mint hatvan nemzet diákjai tanulnak a falai között.

Világhírű a mára már valóságos labirintussá növekedett Vatikáni Könyvtár.

Freskórészlet a vatikáni múzeumból

Gyűjteményében több mint hater ezernyi nyomtatvány is található. A Vatikáni Levéltárban tárolt közel százezer kötet, doboz és iratköteg némelyike akár kétezer dokumentumot is tartalmaz.

A Vatikánnak igen kevés állandó la-

kosa van. Állampolgárságának sajátossága, hogy a vatikáni funkcióhoz kötődik. Az alkalmazottak megőrzik eredeti állampolgárságukat, ugyanakkor vatikáni alkalmazásuk alatt vatikáni állampolgárságot nyernek. Ez mindaddig fennáll, amíg ki nem lépnek a pápai állam szolgálatából.

SOLYMOS TAMÁS FELVÉTELEI

A pápa kormánya a Vatikán területén tényleges joghatóságot gyakorol. Ugyanakkor kétségtelen, hogy ez a „joghatóság” korlátozott: a pápai állam számára Olaszország szolgáltatja a közműveket (víz, gáz, elektromos áram stb.). Ellenben a Vatikánnak saját postája, bélyege, vasútja, benzinkútja, hadserege és rendőrsége van.

eljárásokról, a pápa tevékenységéről és programjáról is tájékoztatnak.

A Vatikánban többféle „ipari” tevékenységet is folytatnak: ilyen például a mozaik- és falikárpit-készítés, kéziratok restaurálása és a könyvkötés.

Vatikán Állam nemzetközi kapcsolatokban való részvételét semlegessége határozza meg: olyan nemzetközi rendezvényeken vesz részt, amelyek a békés kapcsolatok fenntartását célozzák, segítik elő. Az ENSZ-ben és más nemzetközi szervezetekben a Vatikán megfigyelőként tevékenykedik, más nemzetközi szervezetek pedig állandó missziókat küld. Számos többoldalú nemzetközi szerződésnek részese, például a diplomáciai kapcsolatokról szóló 1961-es bécsi egyezménynek. Részt vett az ENSZ harmadik tengerjogi konferenciáján és az 1989-ben Mexikóban megtartott világnépesedési konferencián is.

A Vatikán számos állammal tart fenn kétoldalú diplomáciai kapcsolatot úgynevezett nunciaturák (nagykövetségek) útján. A Magyarországgal a II. világháború után megszakadt diplomáciai kapcsolatok helyreállítására 1989-ben került sor. A pápát hivatalos útjai során az államok államfőként fogadják.

E sorok írójának június 19. és 22. között lehetősége volt a pápai államtitkárság munkáját tanulmányozni, különös tekintettel a Vatikánnak az államok közötti konfliktuskezelő képességére. Evangelikus lelkészként, külügyi szakértőként és nemzetvédelmi doktorandusként lenyűgözött az a szervezetség és profizmus, amellyel ez az egyházi államszervezet végzi a tevékenységét.

■ FISCHL VILMOS

Megnyílt az európai színvonalú, új építésű, termálvizet gyógyfürdővel ellátott

ARANY ALKONY IDŐSEK OTTHONA

2005 áprilisában

a XIV. kerületben, Zuglóban.

Önálló, erkélyes, parkettás apartmanjaink

30–66 m² alapterületűek.

Érdeklődni lehet: 1/814-6420, 1/814-6421,

mobil: 30/255-8542

www.aranyalkony.hu

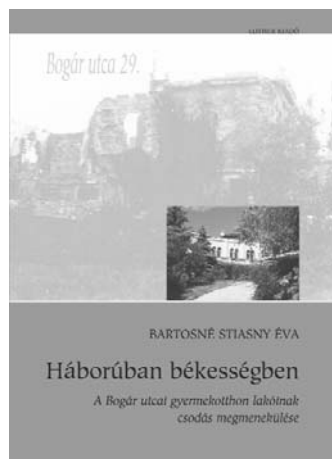

HIRDETÉS

MEGJELENT • MEGJELENT • MEGJELENT • MEGJELENT • MEGJELENT

Bartosné Stiasny Éva: Háborúban békeességben

A Bogár utcai gyermekotthon lakóinak csodás megmenekülése

„Sztehlo Gábor több ezer üldözött gyermeket bújtatott, védett, táplált 1944–45-ben. Nevét mégis csupán az emberek kis csoportja, többnyire a még élő megmentettek – közöttük ennek a könyvnek a szereplői, a Bogár utcaiak –, hozzátartozói, illetve néhány lelkes tisztelő ismeri.” (Horváth Ádám – Részlet az Előszóból)

„A Bogár utcai villa a Rózsadomb fennsíkján állt, szép, gondozott kertben. Ez rögtön megtetszett nekünk. Méretei, besztása egyaránt lehetővé tették 45 gyermek beszállását, ide fiúkat hoztunk 2–19 éves korig, de többségük kamasz volt. Az otthont kezdetben Benes Lujza vezette, majd az ő Svájcba utazása után Stiasny Éva.

A Bogár utcai otthon látszott a legproblematisabbnak valamennyi között, védeenceink testvéri összetartással, közös munkával mégis le tudták győzni a legnagyobb nehézségeket is. Helytálltak a legsúlyosabb veszedelemben, és már akkor megvetették szellemi alapjait a majdani Gaudiopolisnak.” (Sztehlo Gábor)

Hogy miként menekültek meg a Bogár utcai otthon lakói Budapest ostroma idején, azt meséli el a könyv.

72 oldal, 140×196 mm, kartonált, 980 Ft.

A kiadvány megvásárolható a Huszár Gál könyvesboltban (Budapest V. ker., Deák tér 4.), a Luther Kiadó könyvesboltjában (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.) és elektronikus könyvesboltjában (<http://bolt.lutheran.hu>), valamint megrendelhető a kiadótól (1085 Budapest, Üllői út 24.; e-mail: kiado@lutheran.hu; fax: 1/486-1229).

Bronzba zárt imák

Különleges ikonkiállítás az Iparművészeti Múzeumban

► Az orosz kulturális évadhoz kapcsolódó kiállítás látható a budapesti Iparművészeti Múzeumban július 10-ig. Akik kíváncsiak rá, jól tessék tehát, ha igyekeznek a tárlat meglátogatását a programjukba illeszteni. A kiállított ötszáz fémből készült, gyakran színes zománccsisztítású műtárgy – a moszkvai Rubljov Múzeumból és hazai közgyűjteményekből, illetve magángyűjtőktől származik.

Az ikon görög szó, jelentése „kép”. Az ikon a keleti kereszténység szentképe, hagyományos kegytárgya. Merev konstrukcióját látva sokan kérdezik, hogy mennyiben képvisel esztétikai értéket. Nos, az ikonok esetében szabályokhoz igazodik a szakralitás kifejezésének módja. Az ikonkészítés során fontos szempont, hogy a szabályrendszerbe kell tartani, és őrizni kell a kialakult pravoszláv hagyományokat. Ezekben belül azonban szabadon alkothat az ikon készítője. Az alkotó elgondolkodik a szentről, megismeri hagiográfiáját; alkotás közben imádkoznia kell.

Fából és fémből egyaránt készültek ikonok. Az öntvény jobban őrzi a hagyományt, mint a festés. Az ikon kötelező eleme a felirat. E műveket házi oltárként is tisztelték, a réztárgyak előtt imádkoztak a hívők. Némelyik darab hiányos: ha az apa vagy a fiú harcba indult, vagy bevonult katonának – ez a 19. században sokszor tizenkét évet is jelenthetett –, akkor az ikon egy darabját magával vitte.

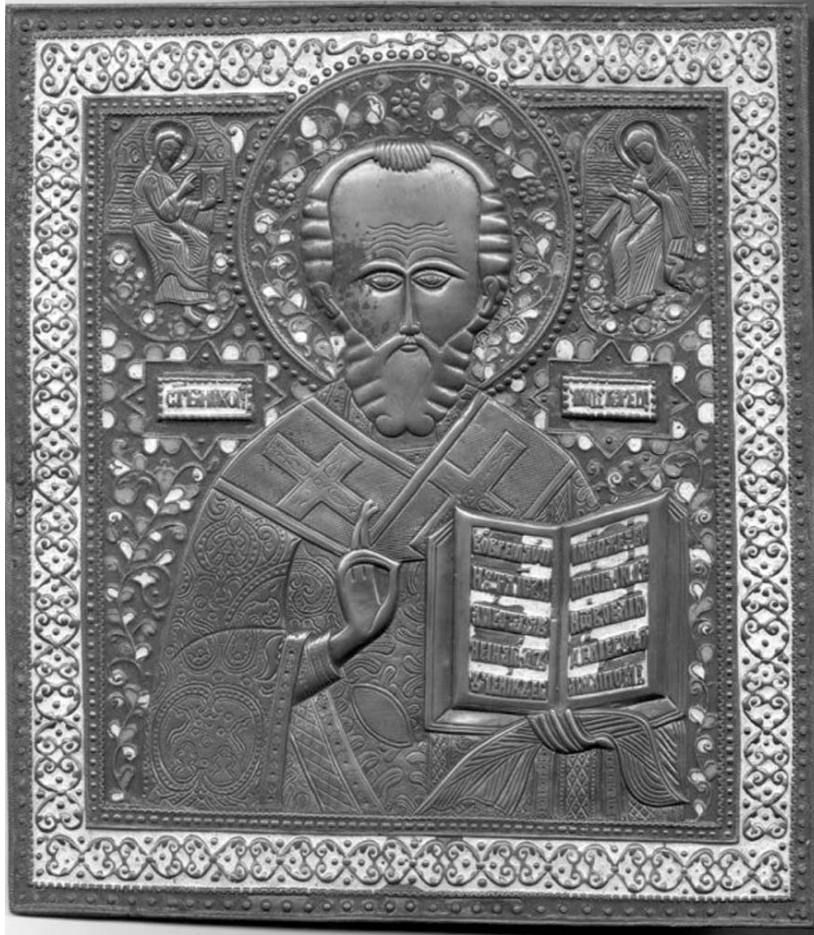
A kiállításon látható ikonok Dél-Oroszországtól Vlagyivosztokig különböző területekről származnak. A pontos helyet nagyon nehéz megállapítani, mert egy részüket elkészültük után a zarándokok magukkal vitték.

Hazánkba már a tatárjárás idején, sőt korábban is érkeztek ikonok: I. András király felesége Anasztázia orosz hercegnő volt, akinek révén szintén kerültek az országba egyes darabok. 1849-ben a szabadságharc leverésére érkező orosz katonák is hoztak ilyeneket a nyakukban hordva – amulettként –, erről az elesett katonák sírjaiban talált fémből készült ikonok tanúskodnak.

Az Iparművészeti Múzeumban látható kiállítás két teremben tárja a látogatók elé a műveket. A díszteremben a Magyarországról származó száz műtárgy téma szerinti csoportosításban látható, a mellette lévő teremben pedig időrendben, a nagy központok köré csoportosítva van kiállítva a Rubljov Múzeum anyaga. Megcsodálhatók például a Kijevi Ruszban (11–13. század), Novgorodban (14–16. század), az Északi-tenger mellékén vagy a 19. század Moszkvájában készült műtárgyak.

az ikon állapotából következtethetünk rá. Láthatók görög – egyenlő szárú – kereszt is, speciálisan lekerekített végűkön szentek képeivel. Sok ilyen kereszt mindkét oldala épségben maradt, a hátlapjukon általában Mária szerepel.

A Magyarországról származó művek között számos Szent Miklós-ikon található. Miklós népszerű szent a pravoszlávok körében; segítő szerepet tulajdonítanak neki. Arcmását sok esetben beépítették a házak alapzatába. Gyakori téma Szűz Mária alakja is; az istenszülő

A kiállított darabok között vannak úti ikonok is, de a gyűjtemény nagy részét a nyakba akasztható keresztetek teszik ki. A legkorábbi, a 12. századból származó darabok domborműve már alig kivehető, hiszen ezeket állandóan hordták, használták. Az ikonok korát egyébként nehéz megállapítani, hiszen a művek témája hasonló, legfeljebb a kidolgozásból és

a kis Jézussal és Keresztelő Jánossal látható, illetve Mária mellett azok szerepelnek, akiken segített: betegek és szegények.

Emlékezetes, egyedi, jól megszervezett és szépen kiállított tárlatot láthatnak azok, akik – legkésőbb a mai nap folyamán – iparkodnak felkeresni az Iparművészeti Múzeumot.

THOMA HUSZÁR ÁGNES

Határtalan ünnep

Igaz világgene ez a „népek pünkösdje”. Szvorák Kati népdalénekes újabb – szám szerint huszadik – önálló albuma méltó módon köszöntötte a „születésnapját ünneplő” egyházat. A felvidéki származású, ma Pilisszentlászlón élő művész karácsony és húsvét után most pünkösöd dalait gyűjtötte csokorba. Liturgikus énekek és himnuszok, népelemek, zöldségárók, aranykapujátékok, pünkösdi gyermekdalok hangzanak el azon a lemezen, amely a közelmúltban jelent meg a Hungaroton gondozásában.

„Evangelikus fülnek” különösen is kedves az Ó, jöjj, teremő Szentlélek című dal, melyet először latinul, majd horvátul, végül pedig magyarul is meghallgathatunk. A valószínűleg a 9. századból való dallamhoz Luther Márton írta a szöveget; magyar forrása az 1976-os Dunántúli evangélikus énekeskönyv. A Jövel, Szentlélek Úristen című magyar református dal „párja” pedig a Prid', Duchu Svätý (Jöjj el, Szentlélek) című szlovák evangélikus dal.

A pünkösdi gyűjtemény különlegessége a felekezeti és nyelvi sokszínűség. A dalokat eredeti – magyar, lengyel, német, latin, szlovák, cseh, szlovén és horvát – nyelven hallhatjuk, de megismerhetünk szerb és román pünkösdi dallamokat is.

Miért ez a sok szín és sok nyelv? Minden bizonnyal azért, mert Szvorák Kati ezzel a munkájával is ama célját igyekszik megvalósítani, amelyet egy vele készült interjúban így fogalmazott meg: „Roppant fontos önazonosság-tudatunk fejlesztése, de nem elegendő csak ennek a hirdetés. Azt is tudatosítani kell az emberekben, hogy mi az, ami másokhoz köt bennünket; közös nyelvet kell találnunk a szomszédainkkal.

Egymáshoz vezető, átjárható hidak emelésére van szükség, és kulturális téren léteznek ezek a hidak. Ezeket kell erősíteni.”

A „hidépítést” – a tavaly megjelent húsvéti albumhoz hasonlóan – most is a Monarchia Zenei Társulás, a bécsi Mulschag Gruppe és a Vujicsics együttes segíti. Külön köszönet illeti még a közreműködő énekeseket, illetve a szentendrei Vujicsics Tihamér Alapfokú Művészetoktatási Intézmény népdaltagozatos növendékeit.

A széles repertoár – harmincöt dal – meghallgatása után csak egyetérteni lehet Hollós Máté ajánlásával: „Szavakban sok az egymásra acsarkodás. A dal abból a mélységből szól, ahol egyek vagyunk: születésben, halálban, szerlemben, ünnepekben.” Szvorák Kati erről az egységről a maga eszközével, azaz dallal tesz bizonyosságot.

GAZDAG ZSUZSANNA

(Kati Szvorák: Pünkösöd Közép-Európában. Hungaroton Kiadó, 2005. Ármegjelölés nélkül.)

„Testvéred feleségét...”

Nem tudom, hogy a filmművészetben létezik-e „nemzeti sajátosság”, de az nyilvánvaló, hogy a kortárs dán filmek nálunk bemutatott darabjainak van valami egyedi, sajátos varázsa.

Susanne Bier rendező legújabb – második – alkotása általános emberi (társadalmi) problémát boncolgat, ám ezt jellegzetes „dán technikával” teszi. Egyrészt sötét képtónusok közvetítik szokatlanul egyenletes ritmusban a súlyos tartalmat, másrészt e tartalmat nem elviccelő, inkább „megtámasztó” humor mellelyíti.

A filmben egy testvérpárt ismerhetünk meg. Ha kissé sántít is a párhuzam, lehetnek ők Káin és Ábel, avagy hétköznapi emberek is, hisz kicsit mindannyiunkról vannak mintázva. Michael az idősebb testvér, akinek az életben mindig minden tökéletesen alakul: élsportoló, éltanuló, később pedig „elfelnőtt” válik belőle. Öccse, Janik lázadó, rakoncátlan fajta, neki semmi sem sikerül: nem tud felnőtté válni, nincs családja... Szerepcseréjük nem a bibliai történet analógiájára, hanem látszólag teljesen váratlanul és értelmetlenül következik be. Michaelt katonaként olyan megrázkódattatás éri, amelyet nem képes feldolgozni... Az alkotás végén soron a háborúnak, továbbá a görcsös, magába zárkózó hallgatásnak, illetőleg a hazugságnak a kritikája.

Feltűnő és lényeges a film időkezelése. A cselekmény során csak közvetett jelzések utalnak a filmbeli idő változására; a múlt és a jelen beazonosítható snittjeitől eltekintve a legtöbb esemény „időtlenül” kapcsolódik egymáshoz. Nem tudjuk biztosan, hogy hány nap, hónap, esetleg év telik el a cselekménymodulok között. A rendező

hasonló nagyvonalúsággal bánik a térszerkezettel – többnyire a helyszínekről sem kapunk biztos információkat. Tér- és időnélküliségben szövődik a történet, amely nem lényeges, hogy hol, mikor játszódik, és hogy meddig tart (tarthat), hiszen a szerelem és a gyűlölet, a háború és a béke, az örület és az idill egymásnak feszülése bárhol, bármikor megtörténhet.

Mégis rendkívül árnyalt képet kapunk az élet megdöbbentően sérülékeny határmezsgyéiről. Az illanó boldogságról és arról, hogy mennyire múlik rajtunk a sorsunk, és mennyire nem...

KAPI DÁNIEL

Testvéred feleségét (Brothers / Brodre) Színes, feliratos dán filmdráma. Rendezte: Susanne Bier. Főszereplők: Connie Nielsen, Nikolaj Lie Kaas, Ulrich Thomsen. Forgalmazza a Budapest Film.

Harangtörténeti anket

„A műhöz, ha fontolva végzik, Illenek a komoly szavak: Ha okos beszéddel kísérik, A munka vígabb halad. Szemléljük most hát figyelemmel, Hogy gyenge erőnk mire ment...”

A budapesti Öntödei Múzeum immár ötödik nemzetközi harangtörténeti anketja június 23-án Schiller egyik legszébb költeményével, az Ének a harangról című, az ember életét örömben, bánatában végigkísérő harangot megidéző verssel kezdődött. Ám a mottóként idézett sorok ne csak a mindig hitet, reményt adó harang mestereinek munkáját dicsérik; legyenek értékmérői a nagy érdeklődéssel, várakozással fogadott találkozás létrehozóinak, lelkes előadóinak és résztvevőinek is. Emlékezetes kis nemzetközi összejövetel részesei lehetünk ugyanis négy napig fővárosunkban és Sárospatakon – a harang jegyében.

Az esemény ünnepélyes megnyitása az Öntödei Múzeumban Lengyelne Kiss Katalin múzeumigazgató – a harangtörténeti anketokról mondott – üdvözlő szavaival kezdődött. A résztvevőket Kocziáné dr. Szentpéteri Erzsébet, az Országos Műszaki Múzeum főigazgatója és dr. Varga Kálmán, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke köszöntötte.

Az előadásokra a Tamás Alajos Közösségi Házban került sor. A legszebb öntvény történetét feldolgozó dr. Patay Pálon – Európa-szerte jól ismert kampanológusunkon – kívül számos kitűnő külföldi és hazai harangtörténész, kutató gazdagította előadásával a messze

hangzó, mégis szívközelben maradó érc hangszerral kapcsolatos ismeretek tárházát.

Jelentsen békét első kondulásuk címmel Kurt Kramer, a freiburgi érsekség harangszakértője képes, színes, lírai utazás során vezette végig nagyszámú hallgatóját a harang történetének útján. Juraj Gembický a szlovákiai múzeumban lévő történelmi harangokról beszélt, Vá-

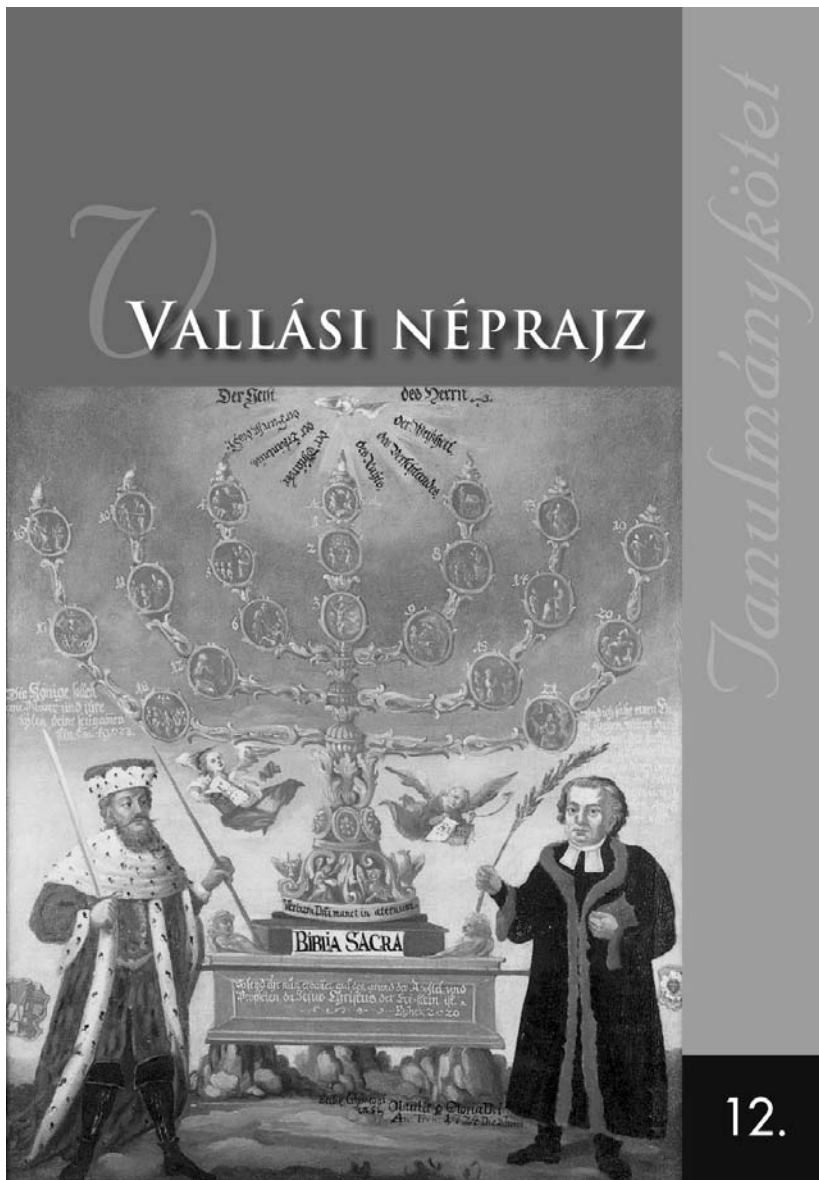

Harangöntés az Öntödei Múzeumban

radý József a Király-hágó melléki református templomokról, dr. Siegfried Adlberger a linzi érsekség orgonáiról és templomairól szól, kitérve az evangélikusokkal való jó együttműködésükre. Dr. Francisc Llop i Bayo kilencven spanyol katedrális harangjait mutatta be, Kapui Gyula a Harangszó alatt zajló történelmi képek címmel tartott előadást, dr. Kormos Gyula pedig Sopronnak és egykori jobbágyfalvainak a harangkincseire hívta fel a figyelmet. A jelenlévők e referátumokon kívül meghallgathatták továbbá dr. Valter Ilona, Turok Margit, dr. Benkő Elek, dr. Tóth Elek és Rancz Lajos hasonlóképpen színvonalas előadását is. Az anket második napja Virágh András orgonaművész szép koncertjével fejeződött be a Margit körúti ferences templomban.

A sok élményt nyújtó, ismeretbővítő tanácskozás két napos autóbusszos utazással folytatódott: a cél Sárospatak és környéke volt. A kirándulás résztvevői megismerkedhettek Tard, Szerencs, Mád, Taktabáj, Tokaj, Sárospatak és Tolcsva harangjaival és egyéb értékeivel. A látnivalók – templomok, múzeumok, a Rákóczi-vár, a sárospataki kollégium és múzeum – nem csak tárgyi, művészi, táji szépségekkel gazdagították a kirándulókat. Az egy úton járók könnyen egymásra találtak, tartós szakmai és baráti kapcsolatok is kialakultak, abban a hitben, hogy – Adyval szólva – nemcsak „tegnap harangoztak, holnap harangoznak”, hanem holnapután is megszólal az életünket végigkísérő tiszta, szép, érces hangjuk...

SHELKEN PÁLMA

Evangelikus múltunk – evangelikus jelenünk

Megjelent a Vallási Néprajz 12. kötete

Hihetetlen, mégis igaz, hogy a legelső olyan magyar néprajzi kiadvány látott napvilágot, amely a magyarországi evangélikusokkal foglalkozik. Ha mindezt összevetjük a magyar katolikus, református, sőt akár a zsidó etnográfiai és folklorisztikai kiadványok hosszú sorával – szegénykezhetünk. Ugyanis nem a kutatásra érdemes adatok hiányoznak, hanem „csak” a kutatások! Hiszen majd fél évezredes evangélikusságunk néphagyományai gazdagok, a magyar művelődéstörténet elidegeníthetetlen részei. Néprajzkutatóink (köztük nem csak az evangélikusok) többször meg is említették mindezt, ám hiába.

Nem pótolja a kutatásokat az sem, hogy nagy evangélikus gyülekezettel rendelkező városaink és falvaink (például Sopron, Orosháza, Tótkomlós stb.) néprajzi leírásaiban vagy a magyarországi protestáns egyháztörténet kiadványaiban olvashatunk ilyen adatokat. Még azt is tudjuk, hogy lelkészeink – vagy más, egyházunkat jól ismerő személyek – írtak kézíratos áttekintéseket a gyülekezetek népeletéről, egyes intézmények történetéről. Nem is egy önkéntes néprajzi gyűjtőpályázaton kiváló minősítést, elismerést kaptak ezek a munkák. Nem is egy lelkészünk önszorgalomból egy-egy kis néprajzi vagy gyülekezettörténeti gyűjteményt hozott létre. Ezek egy része megmaradt, és – noha nem könnyen – olykor még látogatható is. Templomaink építészeti és művészettörténeti bemutatása is régóta zajlik. Országos evangélikus gyűjteményeink az utóbbi évtizedben több olyan értekezletet is tartottak, amelyeken végre az evangélikus néprajzi kutatások fejlesztése, koordinálása került szóba.

Több hasonló kezdeményezés után úgy látszik, hogy a 2002. december 12-én megalakított evangélikus néprajzi munkacsoportnak a létrejötte a holtpontra való átlendülést jelentette. Szóba került, hogy jelentessünk meg egy bemutató-bemutatózó tanulmánykötetet a hazai evangélikus néprajz tárgyából. Természetes volt, hogy ezt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Folklore Tanszéke által kezdeményezett Vallási Néprajz című kiadványsorozatba illesszük be. Két évtizeddel ezelőtt indítottuk el a kiadványsorozatot;

egy-egy kötet – lehetőség szerint – tematikusan összetartozó dolgozatokat tartalmaz. Már eddig is több „protestáns” kötetet jelentettünk meg, sőt evangélikus témájú cikkeket is közöltünk, ám mégiscsak a mostani kiadvány jelenti a hazai evangélikus néprajzi kutatás első önálló jelentkezését.

Kiadványunk úttörő jellegéből következően, hogy nem törekedtünk a teljességre. Nem nyújtunk tüzetes tudománytörténetet. Nem hozunk teljes szakkiblíográfiát. (Mindkettőre gondoltunk, szükség is volna rájuk, ám most nem volt időnk e munkaigényes összegzések elvégzésére.)

Köztudott, hogy a mindenkor Magyarországi evangélikusság nem egyetlen etnikumot, nem egyetlen nyelvet képviselt. Egészen az első világháború végéig mind a hazai szlovák, mind a hazai német evangélikusok történeti néprajza a magyar vallási néprajz érdeklődési körébe tartozik. Sőt, noha igen megfogyatkozott számmal, ma is vannak német és – szerencsére sokkal többen – szlovák evangélikusaink. Őket a magyarországi nemzetiségi néprajz is eredményesen kutatja. Ám most e néphagyományokat nem tudtuk fontosságuknak megfelelő módon bemutatni.

Noha a magyar néprajztudomány mindig is erőteljesen történeti és művelődéstörténeti irányultságú volt, az utóbbi évtizedekben csak tovább nőtt az ilyen módszerű kutatások száma – most már a mentalitástörténet, kegyeségtörténet pontosabban figyelembe vett módszereinek a felhasználásával is. Ilyen jellegű dolgozatokból is szívesen közöltünk volna többet. Mindezeket a hiányosságokat mi is érezzük, és reméljük, hogy lesz még módunk őket legalább részben pótolni. Múltunk nagyjai közül elsősorban néhány hagyományápoló lelkészt kívántunk bemutatni. A sor itt sem teljes, ám arcképcsarnokunk már a kötet megjelenése óta is gyarapodott.

Egyelőre e néhány tanulmánnyal szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy milyen volt a múltunk, és milyen lett a jelenünk. E kötet kutatómunkánk alapköve, amelyre most már bizton építhetünk.

■ VERES EMESÉ-GYÖNGYVÉR –
VOIGT VILMOS

EVANGÉLIKUS

„Kit hoztak?” „Keresztelt Bárányt!”

Keresztelési népszokások

Menjünk vissza az időben legalább százötven évet! Evangélikus falusi otthonokban járunk a Rábaközben, Kemenesalján. A paraszti élet nehéz, az otthon hangulata mégis olyan békés, szinte a lutheri családi élet hangulatára emlékeztet. Józan keresztény kegyesség teremti meg a békés családi légkört. A fiatalasszony gyermeket vár; így mondták akkor: „áldott állapotban van”. „Terheségre”, abortuszra nem is gondoltak... Az igaz, hogy nagy ritkán, szerencsétlen esetben egy sötét vénasszony, az „angyalcsináló” jelent meg a fiatalasszonynál, és utána „elment a gyermek”.

Az evangélikus családoknál általában szeretettel várt, isteni ajándék volt a gyermek. Nem volt kérdés, hogy megkereszteljék-e, vagy sem. A gyermeket Isten adta, aki jó szülőkre, kegyes családra bízta. Nagyon fontos volt a családi élet, s szigorúan, gondosan vigyáztak annak tisztaságára.

A bábaasszony, a „gólyanéni” lelkiismeretesen végezte a munkáját. A család örült a kis jövevénynek. Megbeszélést a komaságot, vagyis hogy kit kérjenek fel keresztszülőnek. A keresztszülő a legtöbb esetben a családból választották; szokás szerint a szülők egyik-másik testvére kapta ezt a tisztet. Régen a keresztelést már a születés utáni napon megtartották. A nagy csecsemőhalandóság miatt nem akarták, hogy a kisgyermek névtelen kereszteletlenül haljon meg. Az édesanya általában nem ment el a ke-

resztelőre, ő utóbb „bocsátatott ki az egyháztól”, és adott hálát a templomban a szerencsés szülésért. Addig még az utcára sem tehetette ki a lábát.

Amikor az újszülöttet hazavitték a templomi keresztelésről, az édesanya vagy egy másik családtag megkérdezte: „Kit hoztak?” „Keresztelt Bárányt!” – így szólt a válasz. Volt, ahol ezt a kérdés-felelet játékot háromszor is megismételték. „Akkor tessék bejönni!” – hangzott a hívás. A pólyás gyermeket nem az ágyra vagy a heverőre tették, hanem a leterített asztalra. Hogy miért? Két választ kaptam erre a kérdésre. „Azért, hogy mindenki elé való legyen!”, illetve: „Azért, hogy asztalfőre való legyen!”

Előfordult, hogy a kisgyermeket igen erősen megnézte valaki; úgy hitték, „megrontották”. A gyermek nem nyitotta ki a szemét, csak sírt. Ilyenkor tiszta vízbe paraszat tettek, és amikor a faszén feljött a víz színére, a gyermeket pár kortyval megittatták ebből a vízből, és megmosták vele – elmúlt a szemmelvérés. Azt tartották, hogy vannak emberek, akiknek „rontott a szeme”; hogy a fáradt, indulatot tükröző szemű ember nézésétől a gyermek nem tud aludni. Bizonyára valamiféle pszichológiai oka van ennek, mindenesetre voltak ilyen rontószemű emberek, akik nem merték megnézni a kisgyermeket, de még a malacokat sem... Úgy gondolták, hogy amit vagy akit megnéznek, az megbetegszik és elpusztul, meghal. A falubeliek ismerték

ezeket az embereket, és meg sem mutatták nekik a „megronthatókat”.

Szokás volt az is, hogy a gyermek születése után eltették a köldökzsinór egy összecsomózott darabkáját. Tizenkét év múlva a fiúgyermek kezébe adták, hogy bontsa szét. Egyik levelezőm szerint ezt kinn a mezőn tették, ahol nem volt semmiféle segédeszköz. Az édesanya megfigyelte, hogy mit tud kezdeni vele gyermeke. Egy fiú leleményesen akáctüskét keresett, és ennek a hegyével megoldotta a csomót. Az édesanya örült, és meg volt elégedve a fiával. (Később jó nevű tanárember lett belőle.) Talán a pogány kori férfifiatási rítusra emlékeztet ez a szokás? Vagy valami ősi alkalmassági vizsga lehetett? A leánygyermekkel is elvégeztették ezt a próbát. A szülő arra volt kíváncsi, hogy milyen fokú ügyesség lappang leányában, és hogy alkalmas lesz-e majd például varrást tanulni.

Ezek a régi-régi szokások, hagyományok ma már alig-alig élnek. Sajnos velük együtt a gyermekek is megfogyatkoztak, és a családi élet sem olyan tiszta, nyugodt, békés, Istent és embert megbecsülő, mint valamikor volt. Régen úkapáink, szépanyáink számára a házasság, a gyermeknevelés nem szociális, „demográfiai probléma” volt, inkább Isten parancsa: „Szaporodjatok, sokasodjatok...” (1Móz 1,28) És a gólyamadár négy-szer, hatszor, nyolcszor kelepelt a zsup-fedeles lutheránus otthonok fölött...

ÚJ NÉPSZOKÁSOK

Sümeghy
József
összeállítása

„Holtomig, holtáig...”

Régi esküvői népszokások

Az emberi élet egyik döntő eseménye a házasságkötés, a párválasztás. Eleink is tudták, hogy Isten akarata a Jézus jelenlétével megáldott házasság, a tiszta családi élet és az engedelmes, jó gyermekek nevelése.

Kihez megy a lány feleségül? Kit vesz el a fiú? Evangélikus vidékeken szigorú szabály volt, hogy evangélikus házastársat kell választani; így mondták: „Mifélinket!” Ritkaság volt a vegyes házasság. Az evangélikus pár sok gyermeket nevelt föl, így alakultak ki a kiterjedt rokonsági kapcsolatok. Kemencesalján, a Rábaközben sok olyan ember él, akik „jó rokonságot tartanak”.

Így szól a régi verses tanács a házasságkötés előtt állóknak: „Jól gondold meg, Rózsám, elejét, utóját, / Kivel kötöd össze életed fonalát! / Mert nem tollaspárna, hogy megfordíthatod, / Nem is kölcsönkenyér, hogy visszaadhatod!” Gyermekkori emlékem szerint az esküvőre menő násznép a kocsiokról, a szekerekről finom kulcsoskalács-darabokat, „kalinkót” dobált az utcabelieknek – főként a „tátogató” gyerekeknek –, hogy minél többen részesüljenek a lakodalmassok örömeiből és jókedvéből.

Pár órával az esküvő előtt a vőfély (az esküvői szertartásmester) elmegy a menyasszonyos házhoz, és ezt mondja: „Dicsértessék az Úr Jézus szent neve, / Áldásával legyen ez a hajlék tele. / Melyet bőven ad rá jószágos szent keze, / Ezt kívánja szívünk mindenik érzete. / Vőlegény urunknak vagyok én küldötte, / Aki megbízását lelkemre kötötte. / Általam mátkáját kéreti fölötte, / Legyen követének sikeres a jötte. / Amint megbeszélték a múlt héten, / Hogy az esküvő lesz ezen a héten. / Ezért arra kérem a menyasszonyt szépen, / Hogy majd idejében legyen rendben, készen. / Amint illik keresztyén leányhoz, / Mehesse nek a templomba esküdni oltárhoz, / Isten legyen velünk, szívemből kívánom!” (Zárójelben említtem meg, hogy mindegyik csak akkor kerülhetett sor, ha előzőleg a szülők már megírták a „móringlevelet”). Ez egy szerződésbiztosító volt arra az esetre, ha a házastárs meghalna, mielőtt a párnak gyermeke születne. Sajnos sok fiatal szerelmes házassága hiúsult meg azért, mert a fukar szülő nem ígért elegendő marhát vagy földet a fiataloknak.)

De kísérjük tovább a vőlegényes háztól elinduló

násznépet! A menyasszonyos háznál a vőfély ezt mondja: „Tisztelt gyülekezet! Isten szent nevében / Induljunk el innen csendes békeségben. / Vőlegény uramnak keressük fel párját, / az ő drága kincsét, kedves menyasszonyát. / Szerezzünk ma neki kedvet, boldogságot, / Hozzunk a keblére egy szép gyöngyvirágot. / Először az Isten hajlékába visszük, / Hol szent áldás után boldog leszen, hisszük. / Induljunk el tehát Isten szent nevében, / Jöjjenek utánunk, mindnyájukat kérem.”

Álljon itt egy részlet a menyasszonyok az édesanyjától való búcsúzásából: „Fehér galamb száll e házra, / Édesanyám, Isten áldja. / Köszönöm a szívességét, / Eddig való szeretetét (...) Úgyis tudom, fáj a szíved, / De azért csak Isten veled!” Az édesapától pedig így búcsúzott a lány: „Kedves édesapám, szóm hozzád fordítom, / Búcsúzó beszédem zokogva elmondom. / Köszönettel vettem atyai gondodat, / Hogy neveltél engem, édes leányodat. / Az egeknek Ura a te örökségedet / Hosszabbítsa értem te szép vénségedet. / Az élok sorába tartsa meg életed, / Frissítse mindenkor az egészségedet, / S amelyet nem érdemlek: a gondviselésedet. / Áldjon meg Isten, szívemből kívánom, / Ezzel befejezem tőled búcsúzásom.”

Még előbb azonban egy érdekes eseményre kerül sor a vőlegényes háznál, amelyet a templomba menet ejtenek útba. Amikor a menyasszony a vőlegényes házhoz ér, hirtelen söprűt dobnak elé. Ha fölkapja, és beviszi: szorgalmas, tiszta asszony, ha pedig otthagyja, átlépi: lusta, piszkos asszony válik belőle... Az sem mindegy, hogy a templomba menet a vőlegény vagy a menyasszony lépi át először a templom küszöbét – az lesz az úr a háznál. Meg kell figyelni azt is, hogy az oltáron hogyan égne a gyertyák; ha netán lobogva ég a gyertya, sokat veszekszik majd az ifjú pár. De még az időjárás sem mellékes! Ha az esküvő napján kevés eső esik, akkor meg-

gazdagodik az új pár, ha viszont sok az eső, akkor sokat fog sírni az új asszony. Néhol meghagyták azt is, hogy a menyasszony tegyen pénzt a cipője sarká-

kodva tudnak-e majd élni, s türelemmel fogyasztják-e el a finom lakodalmi tyúkúlevelet. Noé apánkra emlékezve régi verset mondanak akkor is, amikor először koccintanak a vacsora alatt. Újabb szokást láttam: az esküvői vacsora alatt megérkezik a postás a köszöntőkkel, és egy kisebb csomaggal. A csomagban többszörös csomagolásban egy kis játék baba van, utalásként arra, hogy jöhet majd a gyermekáldás. A lakodalmi vacsoránál az is szokás volt, hogy a szakácsnő bekötött kézfejjel, nagy me-

Lakodalom Türekösön 1900-ban

ba, hogy takarékos, beosztó legyen. Vagy talán azért is, hogy mindig legyen pénz a háznál?

Asztalhoz ülve meglepetés érte a fiatal párt: ket-tejük elé csak egy tányért és egy kanalat tettek. Bizonyára arra volt kíváncsi a násznép, hogy összhangban, egymásra tekintettel, egymáshoz alkalmaz-

rőkanalat fogva éjjel után bement a vendégek közé, és valami alkalmi mondókát mondva „kásapénzt” gyűjtött a konyhai személyzetnek.

Íme néhány régi-régi lakodalmass szokás. Isten éltesse minden új párt! Éljenek hitben, szeretetben nagyon sokáig!

Jézus „...odalépett, és megérintette a koporsót” (Lk 7,14)

Temetési népszokások a nyugat-dunántúli evangélikusoknál

A legtöbb babonás hiedelem a halál titokzatos hatalmát veszi körül. A pogány babonák és hiedelmek alapja a félelem. Valóban nagy ajándék a feltámadás és az örök élet evangéliumi hite; adjunk hálát szívvel a feltámadott Jézusnak!

Úgy tartja az ősi hagyomány, hogy ha a gyermek megfogja, vagy akár csak megérinti a halott kezét, lábát, lábujját, többé nem fél már a haláltól. Utólag, évtizedek elmúltával értettem meg én is, hogy miért vezetett be édesanyám ostfnyasszonyfai nagyapám ravatalához a ház első szobájába. Bátorságot adó szeretettel megmutatta a kedves nagyapát, és megfogatta velem nagyapapa csizmája orrát. – Régi szokás volt az is, hogy ha valaki meghalt a családban, megállították az órát, és csak akkor indították el, amikor már megtörtént a temetés. A tükröt is letakarták fehér, hímszett terítővel. (Kit vagy mit mutatna ilyenkor az a tükröz?)

Ha halott van a háznál, szárnyas állatot kell vágni, hogy ne vigye el a szerencsét a háztól – tartották. Nem találtam viszont értelmét annak a furcsa szokásnak, hogy a halott szemfédele sarkából ollóval le kell vágni egy kis darabot, és a padláson a szomogy – vagyis az ereszalja, a padlás szöglete – alá kell tenni. Talán azért, hogy a halott szelleme a ház fedele alatt maradjon? Ősi pogány hiedelmek kapcsolódnak mai félelmekkel. Meg kell tartani a halottnak még életben adott ígéretet is – például hogy az illető részt vesz majd a temetésén –, nehogy a megholt hazajáró lelke kopogtasson a nem teljesített ígéret miatt. (A lelkiismeret szava!)

A halottas háznál gondosan vigyáztak arra is, hogy a halott szeme teljesen lecsukódjék, ezért a szemhéjakra pénzdarabot helyeztek. Úgy vélték: ha a halott szeme akárcsak egy kicsit is nyitva marad, az azt jelenti, hogy a családból valakit maga után hív. A hamarosan bekövetkező újabb halálesetre utal az a babona is, hogy ha a temetési menettel valamiféle jármű jön szembe (régiben ugyanis a lakóháztól történt a temetés), rövidesen ismét temetés lesz. Ugyancsak efféle jelent, ha a halott kiharangozása alkalmával „visszakondul” a harang. Természetesen a kiharangozás száma tudatta azt is, hogy öreg vagy fiatal, férfi vagy nő a halott. Azt az ősi babonát pedig még ma is lehet hallani, hogy: „Nyitott sírba esik az eső, nemsokára újabb halott lesz!” (Miféle tapasztalat szülhette ezt a sötét, baljós értelmetlenséget?) Ellenben elgondolkodtat az a régi hagyomány, hogy amikor halott van a háznál, illetve amikor kiviszik a házból a koporsót, valaki felkelti az istállóban az állatokat, s a baromfiak közé seprűt dob, hogy le ne bénuljanak, ne érje az állatokat veszedelem. Nem lehet ez valamiféle ősi tiszteletadás az állatok részéről a ház halottja iránt? Valami őshazai emlék talán?

Külön lehetne szólni a búcsúztatásról. Igényelték, hogy a lelkész búcsúztasson el a családtagoktól, sőt még az állatoktól is. A lelkész vagy a tanító-mester szedte össze ezeket a hatásos és dagályos kínrímeket. Hála Istennek, ez a szokás is „kiment már a divatból”... Annál inkább szükséges a feltámadott Jézust hirdetni vigasztalásul.

A temetői ravatalozók építésével

megszűnt egy régi, a halottas házaknál meglévő szokás: a halottasirató és a halottvirrasztás. Rokonok, ismerősök, szomszédok mentek virrasztóba, bizonyára vigasztalás céljából is... A halottat rendszerint – ha erre lehetőség volt – a

dalmában való részvételt, az együtt érző szeretet kifejezését és az eltávozott hiányának pillanatnyi pótlását szolgálta. A temetés után tartották a halotti tort. A gyászoló családnál összegyűlt a rokonság és a halottvivők, és a vacsora mellett

A Barcaságban a ravatalt még ma is sok helyütt felborítják, ha leveszik róla a koporsót, hogy ne legyen több halott

ház első szobájában ravatalozták föl; a virrasztók a hátsó szobában voltak. Beszélgettek, megemlékeztek a halotról, sorsáról, és legalább éjjel énekeltek is. Egyházunknak a Dunántúlon erre a célra külön énekeskönyve volt (Halotti énekek). A virrasztás elsősorban a gyász fáj-

elbeszélgettek a halotról, rá emlékeztek. Ilyenkor nem énekeltek.

Ilyen formában a halotti torok is megszűntek már; temetési kultúránk is ridegebb, érzelmszegényebb lett. Pótolja Jézus feltámadásának és az örök élet bizonyosságának jó híre?

Bajor atyafiaknál

► **Tótkomlós városa közel két évtizede ápol jó kapcsolatokat a németországi Neunkirchen am Branddal. Öt évvel ezelőtt a két település hivatalosan testvérvárosi megállapodást kötött. A Nürnbergtől északra fekvő, hét-ezer-ötszáz lakosú település június 2. és 5. között testvérvárosi találkozózn látott vendégül négy autóbussznyi tótkomlói polgárt.**

Az ökumenikus nyitó istentiszteleten a helyi és a komlói lelkészek egyaránt szolgáltak; a korálokot a két fúvószenekar játszotta a helyi karnagynak, illetve Krásméri Jánosnak, a komlói Zeneiskola és Művészeti Alapiskola igazgatójának – aki egyúttal az ünnepi rendezvény fővédnöke is – a vezényletével.

A Krisztus-templomban rendezett kerekasztal-beszélgetésen egyházunkat – Gáncs Péter püspök más elfoglaltsága miatt – Káposzta Lajos soltvadkerti esperes-lelkész, püspök-helyettes képviselte. A magas rangú állami és egyházi küldöttek a több száz hallgató előtt zajló eszmecsere többek között megvitatták, hogy miért nem került be az EU alkotmányába a kereszténységre való utalás és Isten neve. A Humboldt Egyetemen végzett magyar lelkész kiváló németességgel és bölcs gondolataival járult hozzá a tartalmas párbeszédhez. Külön köszönet illeti Perce Sándort, aki evangélikus lelkészként Erlangenben készül a doktori cím megszerzésére. Tolmácsként nemcsak a beszélgetést közvetítette számunkra, hanem a fergeteges esti koncerten is ő fordított.

Az eszmecsere után a község polgármestere figyelmes gesztussal ünnepi vacsorára hívta meg a kerekasztal résztvevőit és az egyházi küldötteket.

Vasárnap a delegátusok a római katolikus és az evangélikus templomban egyaránt nagy számban vettek részt az istentiszteleten. Baloghné Szemerei Mária, illetve férje magyarul olvasta az ígét, Káposzta Lajos pedig mindkét nyelven prédikált; a záró kézfo-gásnál többen meg is jegyezték, hogy „egészen jól beszél magyarul”. A bajor–magyar kapcsolatokról felelős Ulrich Zenker egyháztanácsos – aki egyébként neunkircheneri származású – nemcsak szívvelyesen köszöntötte a magyarokat az istentiszteleten, hanem egy rögtönzött fórumon beszélgetett is a két gyülekezet vezetőségével.

A vendéglátók és a vendégek számos egyéb programban vettek részt együtt: néptáncbemutató, népművészeti tárgyakból rendezett minikiállítás, fáklyás felvonuláson, illetve fúvószenekari koncerten a helyi sportcsarnokban. A találkozó alkalmat adott továbbá arra is, hogy a komlói gyülekezet vezetősége és gyülekezeti óvodánk óvodónője meglátogassa a helyi evangélikus óvodát, és a két intézmény – Szirmai Zoltánnak, egyházunk ökumenikus és külügyi osztálya vezetőjének segítségével – hivatalosan is felvegye egymással a kapcsolatot. A találkozó eseményeiről a Záró Média Centrum munkatársai videofelvételt készítették; a felvett anyag a bajor és a magyar evangélikus egyház közötti hivatalos kapcsolatokat dokumentáló film része lesz.

► BALOGHNÉ SZEMEREI MÁRIA írása nyomán

Oázis Piliscsabán

► **Mi is az az oázis? Termékeny terület a sivatag belsejében, a homoktenger közepén egy forrás körül. A tikkadt vándornak a túlélés lehetősége. A nyugalom, a béke szigete. Július első hetében sokak számára ilyen oázis Piliscsabán a Béthel Missziói Otthon, amely évről évre ebben az időpontban ad helyet a családi konferenciának. Aki egyszer már részt vett ezen az alkalmon, és megtapasztalta a hitben erősítő közösség szeretetét, újból és újból visszavágyik ide, hogy újra és újra átélje Krisztus közelségét, életet átforgató erejét is. Az idei hét mottója ez volt: „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvel, hanem cselekedettel és valóságosan.” (1Jn 3,18)**

A családi konferencia minden évben a leglátogatottabb nyári „táborok” közé tartozik Piliscsabán. Az idén – a naponként bejárókat is beszámítva – százkettő, a csak egy-két programon résztvevőkkel együtt pedig százhuszonhat volt a résztvevők létszáma. (A negyvenhat kisebb gyermekkel két óvónő foglalkozott.)

A 27-27 főre osztott két „ifjúsági” csoport bibliaköri megbeszéléseit szintén fiatalok vezették. Természetesen bibliai témákkal foglalkoztak, de ezek kapcsán filozófiai kérdésekről is vitatkoztak. Az egyik reggeli, illetve esti áhitaton énekekkel is szolgáltak a fiatalok, sőt egy rövid színdarabot is előadtak. Ki hinné, hogy mi minden fér bele egyetlen hétbe! A reggeli áhitatokon Blatnicky János cinkotai lelkész Jézus nagy parancsolatát bontotta elemeire: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.” (Mt 22,37) Az elhangzottakat kiscsoportokban elemezték tovább. A délutáni előadások a krisztusi

parancs másik ágát – „Szeresd felebarátodat, mint magadat” (Mt 22,39) – vizsgálták meg a szeretethimnusz alapján: „A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvallkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr.” (1Kor 13, 4–7)

Mintegy tükröt tartott a résztvevők elé a napi íge, az előadások őszinte önvizsgálatra sarkalltak. Ki-ki úgy érezhette, személy szerint neki szegeztetett a kérdés: „Vajon türelmes vagyok-e? Van-e bennem kellő jóság? Nem irigykedem, kérkedem, nem viselkedem-e bántóan, nem vagyok-e kárörvendő, van-e bennem kellő türelem?”

A reggeli áhitat és a délutáni előadás előtt félórás imaközösségre is lehetőség nyílt, és még vacsora után is volt lelki-szellemi „várnivaló”: Endreffy Géza evangélikációs igehirdetéseivel zárultak a napok. „Mert úgy szerette Isten a világot...” (Jn 3,16) témacímű sorozatában a budaörsi lelkész öt részre tagolta mondanivalóját. Isten szeretete a teremtett világban; Ítélet alatt vagyunk; Isten szeretete üdvözíteni akar; Jézus, a Fiú a megoldás; Járjunk világosságban – ezek voltak az egyes részek címei.

A szombat délelőtti záró úrvacsorai istentiszteleten Győri Gábor esperes hirdette az ígét 1Jn 4,19 alapján: „Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.”

A „tikkadt sivatagi vándorok” június 27. és július 2. között nemcsak ittak a „forrásból”, de mindenki raktározhatott is magának az élet vizéből. Szeretetlen, rideg világunkban szokatlan, hogy egy konferencia résztvevői hat napon át a szeretet kérdésével foglalkozzanak. A piliscsabai családi konferencia résztvevői ugyanakkor azt is megtapasztalhatták, hogy Krisztus szeretete mindeközben ő magukat is szerető testvéri közösséggé kovácsolta.

■ CSOMA LAJOSNÉ

Pizsamás interjú

Először egy emlékezetes történelmi időszakban szembesültem azzal, milyen sajátos ereje, üzenete lehet annak, ha egy jelentős személyiség szokatlan helyzetben szól hozzánk. Vasárnap délelőtt Nagy Imrénél – ezt a címet viselte Boldizsár Ivánnak a későbbi mártír miniszterelnökkel készített beszélgetése az akkori vasárnapi lap 1956. október 21-i számának a címlapján. A derűs, bölcs, mértékértető, reményekkel teljes gondolatmenet az el nem kerülhető jelentős változásokról szólt.

A jelen írás címében olvasható fogalom – „pizsamás interjú” – 1990-ben született. Október 28-án este Feledy Péter beszélgetett Antall Józseffel a miniszterelnök kórházi szobájában. A rendszerváltozást követő első, demokratikusan választott magyar kormány feje okosan, ellenfeleiben is tiszteletet ébresztően szólt, jelentősen elősegítve a fiatal demokrácia első nagy konfliktusának, a taxiblokád néven elhíresült eseménynek a rendeződését.

Erre gondoltam a városmajori klinika korszerű, szép, új épületében, Szebik Imre elnök-püspök szobájához közeledve. Miért kellett egy politikai vihar ahhoz, hogy egy államférfit ne a megszokott környezetében láthassunk, hallhassunk?! Lehetséges, hogy a beteggyógyászat elmondottakat befolyásolja a szenvedés, az elmúlás óhatatlanul is felmerülő gondolata, mégis – vagy éppen ezért – sajátosan hitelesek. Ezért jutott eszembe (végig-gondolva, hogy egyházi közösségünk első emberéhez igyekszem), hogy mi lenne, ha beszélgetésünk részletei nyilvánosságot kapnának – bár az egyházban nincs forradalmi helyzet, sem sztrájkveszély, és a Magyarországi Evangélikus Egyház kisebb közösség, mint a nemzet. Az elhangzottak nyilvánosságra kerüléséhez persze a másik fél beleegyezése is szükséges. Ezt meg is kaptam a szemlátomást kipihent, jó hangulatban lévő püspöktől. Egyetértett velem abban, hogy az egyházban is rossz beidegződés az állszemérmesség, akárcsak a társadalomban; nem illik például – bár testvéreinknek valljuk magunkat – egymás betegsége, állapota iránt őszintén érdeklődni, többnyire formális az udvarias „Hogy vagy?” kérdés. Valójában az álszemérem hártást is jelent. Ennek oka az a feltevés, netán tapasztalat, hogy a bajban nem számíthatunk igazán másokra. Ezért sem illik ezzel mást zavarni.

stressz. Ez utóbbi nem kíméli az egyház szolgálattevőit sem, mégis, a tapasztalat és a statisztikák is azt mutatják, hogy a magasabb iskolai végzettség, a jó családi háttér viszonylagos védelmet nyújt.

Nem csökkentve az életmód, a kultúráltság jelentőségét, kétségtelen, hogy örökletes tényezők is szerepet játszanak a szív betegségeiben is. A püspök édesapja abban az életkorban távozott el, amelyben a fia jelenleg van, valószínűleg hasonló szívkárosodás következtében, amelyre azonban akkor még nem volt segítség.

„Annyira biztonságban éreztem magamat, hogy túlzás lenne halálfelelemlőről szólni, de az biztos, hogy az ilyen alkalmakkor, főleg a szív bajai esetében az ember mélyebben elgondolkodik az életén, az élet dolgain” – vallotta Szebik Imre.

A családra, a legelső körre tereltem a szót. Örök érték és kegyelem a szép családi élet. A legnagyobbak is arról írtak, szóltak, hogy minden alkotásnál többet jelentett számukra családjuk, gyermekeik, unokáik. A püspök és társa, Mária asszony házasságát két gyermekkel áldotta meg az Úr. Hat unoka jelzi, hogy a Szebik gyerekek olyan legkőrből, olyan értékrendben nőttek fel, amely – a társadalmi trenddel ellentétben – a sokgyerekes családmodellre szocializálta őket.

A legelső kör, a család után a szakma, a munka, a hivatás következik. Érthető, hogy egy klinikán, ahol naponta szembesülnek az élet-halál nagy kérdéseivel, tisztelet övezi Isten szolgáit. Sajátos formában nyilvánította ezt ki az orvos, aki a beavatkozás után az intenzív osztályra kísérte a püspököt. „Fogadják tisztelettel a főnököm emberét” – harsogta, kifejezve, hogy bizony a szívsebész Isten kezében van. Mosolyra fakasztó, de mélyesen emberi megnyilvánulás volt ez.

Az orvosi tevékenységben különösen látványos módon mutatkozik meg a csapatmunka jelleg (ez a típusú tevékenység szinte minden értelmiségi pályára betört). Nem csökken az egyéni felelősség, de például egy szívműtét számos szakember magas szintű együtt munkálkodását igényli. A püspök – megtapasztalva a klinikán zajló, magas színvonalú csapatmunkát – úgy látta, hogy ez az a modell, amelyre az egyházban is szükség lenne. Ám az egyházban még dominál a „one man show” – egy ember által előadott műsor – gyakorlata:

lannak lenni – vettem védelmembe a lelkészeket. Nem helyes összehasonlítani az egyik szakma krémjét – márpedig a kardiológiai klinikákon az orvosokkal találkozunk – a másik szakmának a követelményektől elmaradó csoportjával. A lelkészi elit a maga területén nyújt olyan teljesítményt, mint az orvosok elitje. Talán inkább az a következtetés adódik, hogy a magas szintű munka optimális feltételeket kíván.

Azóta javulnak a szívbetegség túlélési esélyei, amióta a kardiológiai centrumokban a legjobb szakemberek a legjobb műszerek segítségével végzik az ellátást. Az egyházban is fontos – e téren is sokat rombolt négy évtized sok korlátja –, hogy a lelkészek és nem lelkészek munkáját optimális feltételek segítsék. Szükséges, hogy hozzájussanak a legújabb nemzetközi irodalomhoz, hogy részt vehessenek a hazai és a külföldi tudományos életben, hogy folytatódjon a máris imponáló számítástechnikai fejlesztés.

Talán a záró kérdésemre adott püspöki válasz jelentette – úgy vélem, nem csak számomra – a legtöbbet. A család és az egyház témája után azt feszegettem, milyen üzenet továbbítható a társadalom, nemzet, emberiség, tehát a nagy közösségek viszonylatában. Különös tekintettel arra, hogy mindenütt válságjelek tapasztalhatók.

– Az ember krízise vetül ki az említett dimenziókban – kezdte válaszát Szebik Imre. – Elsősorban nem a nemzet, nem a társadalom beteg, hanem az ember van válságban. Ez vezet a családok válságához; a szilárd meggyőződés, szilárd hit, szilárd erkölcs nélküli emberek krízise nyilvánul meg a családi konfliktusokban, legszembetűnőbben a döbbenetes számú válásban. Az egyházban is emberek élnek. A mi gondjaink is mindig visszavezethetők az érintettek krízishelyzeteire. Hasonlóképpen: a társadalom válsága is tagjai ingatagságából következik.

Mintha az egyház mai missziói felelőssége, illetve ennek háttere, alapvető összefüggései fogalmazódtak volna meg a klinikai szobában. A társadalom válságán nem az egyébként nyilván szükséges reformok, az oktatás, az egészségügy vagy éppen a gazdaság megújítása segít elsősorban, hanem az embernek az Urához való visszatérése. Sok minden változott az évezredek alatt; ma az eddigi

FOTÓ: BOTTA DÉNES

A püspök szívpanaszok miatt került a klinikára. Valószínűleg elbűvölte őt az orvostudomány fejlődése. Végignézhette a szívkatéteres vizsgálatot, láthatta, hogy a szonda feje miként keresi, tapogatja, mi a baj, és hogy milyen diadallal fedezi fel a meszes, segítségre szoruló érterületet. Szerencsére csak egyet talált, így azután egy korszerű gyógy mód alkalmazásával – egy tágító gyűrű, az úgynevezett stent felhelyezésével – segíteni lehetett a bajon, nem volt szükség műtétre. Úgy tanultuk, hogy a szív manapság gyakori betegségeiben meghatározó az életmód szerepe: elhízás, dohányzás, alkohol,

a lelkész mindent maga akar intézni. Olykor a többlelkészes gyülekezetekben sem az együttműködés ereje érvényesül, hanem inkább problémák jelentkeznek. De a legerősebb üzenet az egyetemes papság igényéből adódik. A ma lelkésze képes kell, hogy legyen a nem lelkészek sokszínű munkatársi csoportjával együtt dolgozni, kinek-kinek a tehetségét kamatoztatni a közös ügyért.

A szomszéd kertje mindig zöldőbb. A püspök érthetően szebbnek látta az orvosok ténykedését, mint a sok gonddal küszködő egyházunkban végzett lelkes munkát. De nem szabad igazságt-

legfejtettebb, az úr titkainak megismerésére is vállalkozó civilizáció korát éljük. De az ember ugyanaz; teljesítményével, vágyaival, kudarcával és bűnével együtt. Ezért minden megoldás, megújulás csak az ember életútjával kezdődhet meg. Így oldódhat meg a család, egyház, társadalom fenyegető morális krízise. Ezt követően a szilárd hitű, szilárd erkölcsű embereknek már lenne esélyük a társadalmi válság orvoslására is.

Ez válasz arra a kérdésre is, hogy van-e ma szerepe az egyháznak a válságkezelésben. Minden a felhősségünkéről szól.

■ FRENKL RÓBERT

Munkanélküliség

Nem szándékom olcsó élcekket ostromozni a gazdasági helyzetet, sőt az sem cédom, hogy a közgazdaság- vagy más tudományba kontárkodva elemzésbe kezdjek a jelenlegi munkavállalási lehetőségekről. Azt azonban kijelentem, hogy komoly problémával kell szembenéznie annak, aki elveszíti a munkahelyét, és újra álláshoz szeretne jutni. Csaknem kortól, országrésztől, szakmától függetlenül. S mert e nehéz helyzetbe kerülők száma egyre emelkedik, alig-alig van ember e hazában, aki így vagy úgy ne lenne érintett a kérdésben. Vagy azért, mert ő maga szenved ettől az állapottól, vagy mert a családjában kénytelen valaki megtapasztalni ezt a sorsot; esetleg azért, mert segítségért fordulnak hozzá közeli vagy távolabbi ismerősök, reménykedők.

A közismert magyar népi bölcsesség szerint bajban ismerszik meg a barát, de – barátság ide, barátság oda – nem könnyű ebben a helyzetben segíteni, akármennyire szívósorító is látni, hogy a munka nélkül maradt édesanyának, édesapának micsoda teher ilyenkor a saját baján, kudarcán kívül a család fenntartásának – amúgy sem könnyű – terhét is viselni. De nem kevésbé szomorú nézni az ambícióját már-már elvesztő pályakezdőt vagy a korosodó, akár több évtizedes munkaviszonyt maga mögött tudó, ám tette kész, mégis utcára dobott embertársat sem.

Munkahelyet, kereső foglalkozást aligha tudunk nyújtani számukra, hi-

szén kevesen vannak olyanok, akiknek tevékenységük, vállalkozásuk révén módjuk van másoknak is munkahelyet teremteni. S bár az egyszeri anyagi mentőöv is jól jön a bajbajutottak, egy család biztonságos fenntartásához, a szakmai ambíciók ápolásához a holnapnál mindenképpen hosszabb távú tervezésre, tervezhetőségre van szükség.

Meg kell próbálni azonban ebben a helyzetben is meglátni Urunk szándékát! Isten megpróbáltatásnak vet alá, de el nem hagy minket! Nehézséget állít elénk, de biztos, hogy előbb vagy utóbb megadja a megoldást is. Így irányít az idő múlásával beköszöntő, most még kiszámíthatatlan titkokat rejtő jövőnk felé. Bármennyire is nehéz, el kell fogadnunk, hogy Teremtőnk nagy, átfogó világirányító munkájának ez is része, még akkor is, ha pillanatnyilag nem láthatjuk értelmét.

Minket, „éppen állásban levőket” azonban ez nem ment fel a segítségnyújtás kötelezettsége alól! Hiszen egyszerűen eszközök is vagyunk Urunk kezében, mi lehetünk a megoldást hozó menedék. S nem vitás, hogy van lehetőségünk hathatósan tenni azért, hogy a nehéz helyzetbe került embertársunk megtartsa egészséges élet- és munkakedvét, pozitív szemléletét.

A munkanélküliségben – mondják a hozzáértők – az a legveszélyesebb, hogy aki belekerül, előbb-utóbb elveszíti munkavállaló képességét, magyarul alkalmatlanná válik a munkavégzésre. S ennek oka nem elsősorban tes-

ti – bár olyan is akad szép számmal, aki szenvedélybeteggé válik –, hanem a pszichés leépülés. Vagyis azok a tulajdonságai hagyják cserben a nyomasztó helyzetbe került embert, amelyek nélkül nem lehet egy társadalomban kultúraltan létezni, nem lehet egy munkahely zárt közösségében hasznos, értelmes munkát végezni.

A visszafordíthatatlan folyamat, a lelki összeomlás megállításának leghatékonyabb módszere pedig nem más, mint az időben történő lelki elsősegély, a meggyőző, vigasztaló, hiteles szó, az együtt érző támasz. S vigasztalásban, lelki segítségnyújtásban soha senki nem volt sikeresebb, mint a csaknem kétezer éves kereszténység! Nem lehet tehát, hogy most, a harmadik évezred elején torpanjon meg ez a folyamat, hogy most érjen véget ez az igazán szép és nemes gyakorlat! Hiszen se szeri, se száma a példák, amelyek igazolják, hogy a jó szó, a keresztény testvéri közösség milyen nagy segítségre, milyen csodákra képes.

Néha egy őszinte beszélgetés, egy jelentéktelennek tűnő gesztus is elég ahhoz, hogy egy ember élete fordulatot vegyen – vagy éppenséggel visszaterjen egészséges menetébe. S nekünk itt van a kezünkben a lehetőség, személy szerint mindenkinél ott van a kulcs. A zárba illeszteni pedig nemcsak alapvető testvéri kötelesség, de a józan érdeklődés is azt diktálja, hogy a nehézségek idején zárjuk szorosabbra sorainkat!

■ GYARMATI GÁBOR

Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR

Rovatgazda: Boda Zsuzsa

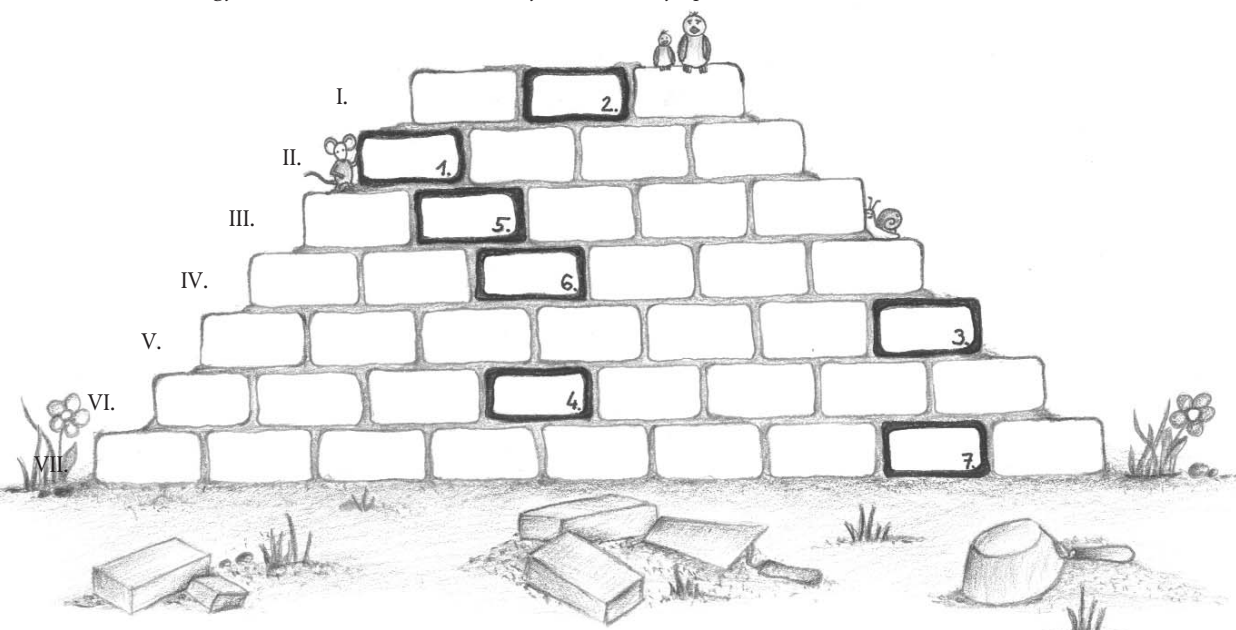
▶ A nyári hónapokban biztosan ti is sokfelé kirándultok. Talán vízpartra mentek, vagy egy szép múzeumba, de az is lehet, hogy egy régi várhoz vezet majd utatok. A szünetben négyszer olvashatók a Gyermekvár rovatát az *Evangelikus Életben*. Minden alkalommal egy-egy képzeletbeli kirándulást teszünk a Biblia segítségével olyan kőépületekhez, városfalakhoz, ahol Isten megmutatta hatalmát. A történetek végén találtok egy-egy rejtvényt is; a megfejtésüket küldjétek el a szerkesztőség címére (*Evangelikus Élet* szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A negyedik rész után sorsolást tartunk, amelyen három szerencsés megfejtő ajándécsomagot nyer. Aki minden alkalommal beküldi a helyes megfejtést, annak a neve négyszer kerül a kalapba, így nagyobb esélye van arra, hogy nyerjen.

I. Babel tornya (iMóz 11,1-9)

Az özönvíz után az egész földön csak egyetlen nyelven beszéltek az emberek. Egyszer felkerekedtek, és Sinear földjén, egy völgyben telepedtek le. Először téglát készítettek, majd abból várost építettek. Egy nap az jutott az eszükbe, hogy olyan magas tornyot emeljenek, amely az égig fog érni. Így akartak maguknak hírnevet és dicsőséget szerezni.

Amikor az Úr látta, hogy milyen nagy munkában vannak az emberek, leszállt, hogy megnézzze a várost és a tornyot. Nagyon nem tetszett neki, amit látott, mert tudta, hogy ha elkészül az

égig érő torony, akkor az emberek túlságosan büszkék lesznek magukra. Azt fogják gondolni, hogy már nagyobbak, mint maga az Úr, és ezért nem fognak hozzá imádkozni. Így büntetésül összezavarta a nyelvüket. Mindegyikük más és más nyelven kezdett el beszélni – nem is értették egymást. A vezetők hiába akarták kiadni az utasítást az építkezéshez, az emberek nem értették, mit mondanak. Az egyik kőműves nem értette a másikat, az ácsok sem tudtak tovább dolgozni, és a téglavetést is abba hagyták. Teljes lett a zűrzavar. Mindenki kiabált és szaladgált, de hiába: nem tudták folytatni a torony építését.

Az előző rejtvénytörő három szerencsés nyertese: Ábrahám Ádám (Kemenesmihályfa), Tapolcai Tamás (Sopronnémeti) és Tóth Anikó (Lébény).

Nyereményeiket postán küldjük el. Gratulálunk! A többi, helyes megfejtést beküldő játékos emléklapot és apró meglepetést kap.

Öregem is méltósággal

Az ember életét örömök és megpróbáltatások szövik át. Fiatalon könnyebben vészeljük át a megpróbáltatásokat, az örömet pedig szinte természetesnek vesszük. Korunk előrehaladtával fordul a kocka, a nehézségek sűrűsödnek, és sokszor elmegyünk az örömök mellett.

Valamelyik reggel az *Egy perc emberség* című rádiós sorozatműsor egyik vendége arról beszélt, hogy nagyon fontosnak tartja a méltósággal elviselt öregséget, amely az ember életének egyik legnagyobb próbatétele, különösen akkor, ha hozzá még magány és betegség is társul.

Méltóság? Mi ad erőt ahhoz, hogy méltósággal viseljük az idő múlását, hogy tudomásul vegyük mindazokat a változásokat, amelyek sorvasztják testünket, lassítják lépteinket? Nos, testi erőnk elfogyhat, de a lélek ellen tud állni. Hitünk adhat méltóságot, mert tudjuk, hogy Isten öregségünkben sem hagy el bennünket.

Jézus így szól Péterhez: „Bizony, bizony, mondom néked: amikor fiatalabb voltál, felövezted magadat, és oda mentél, ahova akartál; de amikor megöregszel, kinyújtod a kezedet, más övez fel téged, és oda visz, ahova nem akarsz.” (Jn 21,18) Sok fiatal számára az öregember – akár saját szülője is – terhet jelent. Egy drámai dokumentumműsorban hallottam arról az édesanyáról, aki egyetlen utat látott maga előtt öregségére: az öngyilkosságot. Három gyermeke közül egyik se ment el még a temetésére sem. (Volt-e akár gyepcnyai emberség is valamelyik gyermekében?)

Emberhez méltó életet élni sem ifjan, sem öregem nem könnyű. „Ne olyan feladatra vágyakozz, amilyenre erődből telik, hanem olyan erőre, amely elég a feladathoz. Ha így teszel, nem fogsz csodákat művelni, hanem te magad leszel a csoda” – írta egy ismeretlen szerző. Számunkra a hit ereje teheti méltósággal elviselhetővé az öregséget.

■ CSABA PIROSKA

„De én hozzád fohászokodom, Uram, már reggel hozzád száll imádságom.” (Zsolt 88,14)

HETI ÚTRAVALÓ

Nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek. (Ef 2,19)

Szentháromság ünnepe után a hetedik héten az Útmutató reggeli igéi Isten háza népének ünnepi vacsorájáról közölnek „előzetes” tudósításokat. E ház alapja, sarok- és zárókőve is Krisztus. „Az Úr a föld és ami betölti, a földkerekség és a rajta lakók” (Zsolt 24,1), és ő mindegyik „lakóját” az élet világosságára és a megszentelődésre hívja a bűn sötétségéből. Megigazító igéiben a hit által örök életet kínál, hogy hontalanokból az ő tulajdonaivá legyünk, s már e földön is megérezzük és meglássuk, „hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.” (Zsolt 34,9) Az Úr „saját kezűleg” vendégli meg a sokaságot, mint egy családfő a háznépét: „Jézus pedig vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek; ugyanúgy osztott a halakból is, amennyit kívántak” (Jn 6,11), de „kenyérkirállyá” nem lett! A tizenkét tanítvány mellette szolgált; összeszedték a tucatnyi kosarat megtöltött maradékot. Az első gyülekezet – a kihívottak – Isten újszövetségi háza népe volt. Ők ige-, imádság-, vagyion- és úrvacsorai közösséget alkottak, „és amikor házanként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben” (ApCsel 2,46). Ezékiás meghirdeti a páskaünnep megtartását Isten öszösvetségi háznépének: „Sok nép gyűlt össze Jeruzsálemben, igen nagy gyülekezet, hogy megtartsák a kovásztalan kenyerek ünnepét...” „Azután levágták a páskaarányt”; ez – az Egyiptomból való kiszabaduláson kívül – a végső idők messiási menyegzőjére is utal (2Krn 30,13.15). A királyi menyegző ismert példázata Isten személyválogatás nélküli kegyelmét hirdeti: „...akit csak találtak, hívjátok el a menyegzőre.” (Mt 22,9) Ezenkívül az elhívottak személyes felelősségéről is tanítást ad, hiszen az ingyen kapott menyegzői ruha felvételét vissza is lehet utasítani! Az Úristen boldog jövőt ígér háza népének: „...úgy határozottam, hogy jót tesztek Jeruzsálemmel és Júda házával. Ne féljete!” (Zak 8,15) Krisztus testéből és véréből való részesedésünk nem emlékvacsora csupán, hanem boldog, élő közösség vele és egymással is, „mert egy a kenyér, egy test vagyunk mindannyian, akik az egy kenyérből részesedünk” (1Kor 10,17). Az Isten által egyoldalúan megkötött új szövetséget, Jézus megismételhetetlen keresztáldozatát a magunk számára úgy tehetjük érvényessé, ha engedünk Urunk kérésének: „...ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (Lk 22,19) „Ahol azt látod, hogy a szenteket helyesen szolgáltatták ki, biztosan tudhatod, hogy Isten népe van ott.” (Luther) Ez a közösség a Bárány menyegzőjén jut teljességre, amelyen a menyasszony azért lehet felkészült, mert Isten ingyen kegyelméből nyer megigazítást; „...megadott nekik...” Mi is az Úristen kihívott népéhez tartozunk-e, akik (már itt) „boldogok (mert) hivatalosak a Bárány menyegzőjének vacsorájára”? (Jel 19,8.9) „Örülj, szívem, / Vigadj, lelkem, / Késséged lett a hit. / Vacsorához / Mégy Jézushoz, / Hivatalos vagy te itt.” (EÉ 309,1)

■ GARAI ANDRÁS

„Gyurátz-híradó”

Tudom, furcsa és első olvasásra talán érthetetlen a cím. Ha nem is ilyen címmel, de ezzel a tartalommal jelent már meg írásunk, és továbbra is szeretnénk időnként hírt adni magunkról. Ez a cím valójában „iskolánkra”, a kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskolára, a régi, több mint száz évvel ezelőtt Gyurátz Ferenc püspök által elindított Kőszegi Leánynevelő Intézetre vonatkozik.

Intézményünk – amely 2000 óta gondokkal küszködve ugyan, de működik, fejlődik és erősödik –, hála Istennek, megállja a helyét egyházi iskoláink között. Ma már elmondhatjuk, hogy a „kezdeti félelmeken” túljutottunk, és a tanulók létszáma évről évre emelkedő tendenciát mutat. Ami pedig ennél is több: az iskolában jó légkör uralkodik, és egységes tanári kar dolgozik azon, hogy tanulóinkat megérintse a „Gyurátz-szellem”, sőt az evangélium ereje, valamint hogy átlagon felüli tanulmányi eredményt érjenek el a magas szintű nevelésnek és képzésnek köszönhetően.

A régi „Gyurátz-növendékek” igazi lelki háttérrel adva ma is összetartva imádkozó közösségként, mindenben segítő szándékkal állnak munkánk mögött. Ők hozták létre a Gyurátz-alapítványt, amely az elismerésben részesülő tanulókat kívánja megjutalmazni. Ebben ismét csak az iskolai „összmunka” segít, hiszen az értékelésben az osztályfőnökök és a hitoktatók munkaközössége egyaránt részt vesz. Ez azt jelenti, hogy az ösztöndíjra ajánlottak mind tanulmányi eredményeik, mind pedig a hitbeli és a közösségi magatartás szempontjából „mérlegre kerülnek”.

Hála a kedves támogatóknak – elsősorban a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületnek –, az idén (kicsit eltérve az alapszabálytól) két tanuló is megjutalmazhatunk. Kutschi Péter és Noszek Katalin egyenként huszonöt-huszonöt ezer forintot ösztöndíjat kapott. Előbbi a természetudományok terén ért el kiváló eredményt, utóbbi pedig az irodalom és a versmondás területén újított kiemelkedő teljesítményt. Mindketten buzgó hittanósok, és gyülekezetük életében is aktívan részt vesznek. Mivel egyikük evangélikus, a másik pedig katolikus, „ökumenikus” irányban is léphetünk.

Ezzel a „híradóval” örömmel és előrelépésünket szerettük volna jelezni. Emellett arra kérjük testvéreinket, hogy támogassák a Gyurátz-alapítványt a továbbiakban is. Sőt az is reménységünk, hogy talán újabb csatlakozókat is sikerül „toborozni” ezzel a néhány sorral. Számunkunk: 11747051-20103246; az adakozni vágyóknak csekkeket is tudunk küldeni, ha a következő címen kérik: Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola, 9730 Kőszeg, Árpád tér 1.

Kérjük, gondoljanak ránk szeretettel és imádságos szívvel, hogy iskolánk és alapítványunk egyre gyümölcsözőbben, Isten áldásával végezhesse nehéz, de szép munkáját a jövő és fiatalok érdekében.

■ KEVEHÁZI LÁSZLÓ

HIRDETÉS

Egyedülálló édesanyák és gyermekeik konferenciája

A Női Missziói Szolgálat szeretettel várja a jelentkezéseket az egyedülálló édesanyák és gyermekeik konferenciájára, amelyet *Örvendjétek!* címmel tart augusztus 6–13. között a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

A részvételi díj felnőtteknek 15 000 Ft. Jelentkezni július 19-ig lehet a 20/824-2791-es telefonszámon, illetve levélben a következő címen: MEE Női Missziói Szolgálat, 1450 Budapest, Pf. 21.

ISTENTISZTELETI REND | 2005. július 10. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 7. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Róm 6,19–23. Alapige: Jn 12,44–50. Énekek: 327., 459.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **II., Húvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Gyekiczky János; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Takácsné Kovácsné Zselma; du. 6. Smidéliusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Smidéliusz András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidéliusz András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Győri Tamás; de. 11. (úrv.) Győri Tamás; du. 6. (vespera) Joób Máté; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. Joób Máté; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Madocsai Miklós; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Tóth-Szöllős Mihály; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Szloboda József; **Zuglói, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. Lukács Miklós; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Marschalkó Gyula; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Marschalkó Gyula; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ády E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máté; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

ISTENTISZTELETI REND | 2005. július 10. – Balaton

Alsódörgicse de. 11.; **Balatonakali** du. 2.; **Balatonaliga (a Club Aliga területén levő református templom)** du. 6.; **Balatonalmádi** du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonföldvár (városháza)** du. 2.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangélikus templom)** du. 3.; **Balatonszárszó (evangélikus üdülő)** de. 9.; **Balatonzemes** du. 2.; **Balatonzepezd** de. 9.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kőtcse** de. 10.; **Kővágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nagyvácszony** du. 2.; **Révfülp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Tapolca** de. fél 9.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELEK

Balatonboglár de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.; **Siófok (kápolna)** de. fél 10.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

„Isten építőmestere”

Johannes Bugenhagen emlékezete

► „Könnyű kiszámolni: ha Luther Márton 480 évvel ezelőtt fogadott örök hűséget Bóra Katalinnak, akkor eskető papjuk éppen 520 éve született.” Akár így is kezdődhetne – egy kevésbé „komoly” lapban – a Johannes Bugenhagenre való emlékezés, mivel a reformáció kezdetének e méltatlanul kevésbé ismert alakja állítólag (Lutherhez hasonlóan) maga is kiváló humorérzéssel bírt. De természetesen nem ez indokolja, hogy portréját megrajzoljuk e hasábkokon...

Johannes Bugenhagen 1485. június 24-én Wollinban látta meg a napvilágot. Nevelői csodagyerekek tartották őt. Tizenöt évesen felvételt nyert a greifswaldi egyetemre, ahol a kor legnagyobb német humanista tanárai ismertették meg vele az ókori klasszikusokat. Ebben az időszakban szentelték pappá.

1504-ben – mindössze tizenkilenc évesen – a treptowi városi iskola rektora lett. 1517-től a belbucki kolostori iskolában patológiát és bibliikumot tanított. Hentente bejárta az iskola melletti kolostorba is, ahol – az apát megbízásából – a szerzeteseket bibliaismeretre oktatta. Előadásai olyan népszerűek voltak, hogy a városi papok és polgárok is gyakorta látogatták. Számítalan esetben a környékbeli templomokba is meghívták őt igét hirdetni, ezáltal még nagyobb népszerűsége lett szert. Tanártársai egyszerűen csak dr. Pomeranusnak, dr. Pommernek nevezték, mert rendkívül sokat tudott szűkebb hazájáról. Ennél jobban talán csak a Szentírás, illetve Szent Jeromos és Szent Ágoston munkáit ismerte.

Életében a nagy változást Luthernek Az egyház babiloni fogságáról című munkája hozta el; ennek hatására Bugenhagen is csatlakozott a reformációhoz, majd később annak befolyásos személyisége és harcosa lett. Tanártársaival egyébként már 1518-tól szorgalmasan olvassatta Luther műveit, de a fordulat csupán a már említett irat, valamint a Lutherral való levelezés hatására következett be az életében. 1521-ben Wittenbergbe költözött, és harminchat évesen, tudósként beiratkozott az egyetemre Luthert hallgatni.

Persze hamar kitűnt az ifjú egyetemisták közül, úgyhogy 1523-ban Luther tanácsára a wittenbergiek meghívják városi lelkésznek. Harmancöt éven át végezte hűségesen ezt a szolgálatot. (Több világi tanulmány vártemplomi lelkészként mutatja be őt, de ez tévedés: a vártemplom papja akkoriban Justus Jonas volt, Bugenhagen városi lelkészként működött.) Nagy papi érénye volt, hogy minden gyülekezeti tagot ismert, s hogy minden betegét meglátogatta. Egy alkalommal például egy beteg pécet látogatott meg, aki azt mondta neki halálós ágyán: „Ha meggyógyulok, igen finom kalácsot sütök a doktor úrnak!” Ezt az esetet számtalan alkalommal emlegette műveiben.

Később már nemcsak „paposkodott”, de tanított is a wittenbergi egyetemen, méghozzá főképpen zsoldmagyarazatokot. Hallgatói nagyon szerették, mert ebben a korszakában a száraz tananyagot és a dogmákat őszinte bölcsességgel, egyszerű világossággal és gyakorlati jelentőségük kiemelésével oktatta. Spalatin megbízásából útmutatást is írt többek között a tapasztalatlan papok számára, amelyben egy perikóparendhez hasonló igehirdetési rendszert is szerkesztett.

Kitűnő kapcsolat, szoros barátság fűzte őt Lutherhez; azon kevesek közé tartozott, akikkel a nagy reformátor még Wartburgból, száműzetéséből is levelezett. Így nem véletlen, hogy – mint városi pap és barát – ő eskette meg 1525. június 13-án Luthert és Bóra Katalint. Mellesleg a reformátorok első generációjából ő volt a legelső, aki – mintegy példát és bátorságot adva a többieknek – megnősült.

A nagy teológiai vitákból is kivette a részét, bár – ma úgy mondanánk – ez nem az ő műfaja volt. Ezekből a vitákból ugyanis – igazsága ellenére – szinte so-

hasem került ki győztesen. 1525-ben például Zwingli ellen fogalmazott meg egy tanulmányt az úrvacsoráról, Zwingli azonban meglehetősen durván megcáfolta a munkáját. Ezután magának Luthernek kellett beszállnia az írásos vitába, hogy helyére tegye az összekuszált és kiforgatott dolgokat, s hogy – barátja védelmében – 1527–28-ban „pengevéltást eszközöljön ki” a „valóságos jelenlét” tanítása kapcsán Zwinglivel.

Bugenhagent e kudarcok ellenére is rendkívüli közmegebecsülés övezte. Különösen akkor lett a nép elismert és szeretett pásztor, amikor a wittenbergi nagy pestis idején nem menekült el a városból, hanem a rábizottakkal maradt. (Egyébként csak Luther és ő maradt ekkor a városban, a többi reformátor megfutamodott.)

Ezek után Bugenhagennek a talán legnagyobb érdeméről kell szólnunk: egyház- és gyülekezetszervezői munkájáról. Luther épp e vezetői és szervezői képességei miatt nevezte őt „Isten építőmesterének”. Saját gyülekezeti munkája mellett hatalmas szervező utakat tett bel- és külhonban egyaránt. Egyházi ügyeket rendezte járt Kurlandban és Braunschweigben; itt írta a Kirchenordnung für die Stadt Braunschweig című művét, kialakítva ezzel az ottani rendet. A következő állomás 1529-ben Hamburg volt; itt szintén megszervezte egy közösséget, és máig élő egyházrendet hagyott hátra maga után. Hamburg után Lübeck, Pomeránia, Schleswig, Hildesheim, Hannover és Wolfenbüttel következett.

Látható tehát, hogy az egyházi megújulást szervező, befolyásos ember volt; ahol csak járt, egyházi és iskolai rendtartásokat készített az északnémet és alsó-szászországi városok részére. Ő volt az, aki 1525-ben átültette újalnemet („plattdeutsch”) nyelvjárásra Luther bibliafordításának jó részét, és közreműködött a lutheri szöveg revíziójában

is. Ezenkívül Luther és Melancthon számos latin nyelvű művét is lefordította németre. Munkássága elismeréseként két ízben is felkérték püspöknek, de ő mindkétszer alázatosan nemet mondott. A schmalkaldeni háború alatt a melancthonianus teológusok táborához tartozott, akik a hitújítás túlélését még komoly kompromisszumok árán is biztosítani igyekeztek.

Életének legkülönlegesebb szervezőútja Dániába vezetett. Itt több évet töltött el, hogy sikerre vigye a reformáció ügyét, kialakítsa a rendtartásokat, és hogy átforgassa az egyetemet. Az egyházi birtokokat átadta a koronának, a püspököket menesztette, és helyettük szuperintendenseket nevezett ki. Lényegében a reformáció dániai meggyökereződésének nagy alakja volt Hans Tausen-

nel együtt; mi több, Bugenhagen volt az, aki 1537-ben megkoronázta az első olyan dán királyt – III. Keresztélyt –, aki mindvégig megmaradt lutheránusnak. Megszervezett gyülekezeteivel távolról is – levelezés útján – kapcsolatban maradt. Hosszú szervezőútjai alatt otthoni, wittenbergi gyülekezetében maga Luther volt a helyettese.

Hogy miben állt a titka? Talán kitűnő szervezőmunkájának három lépcsőfoka lehetett az oka annak, hogy „sikeres” és hosszú életű, el nem sorvadó gyülekezeteket alapított. Mindenekelőtt azon volt, hogy jól képzett, hűséges lelkész kerüljön minden helyre. A következő lépés az iskolák megszervezése volt – tisztességesen megfizetett iskolamesterekkel –, így biztosította, hogy tanult ifjakból álljon a gyülekezet utánpótlása. Végül pedig a gyülekezeti közpénztárak megalapításával a létbiztonságot teremtette meg, így nemcsak a közösséget lehetett fenntartani, hanem a diakóniai munkát is lehetővé finanszírozni, illetve a rászorulókat támogatni. Bugenhagen „építőmesterei” kiállták az idő próbáját.

Nagyon megérintette őt Luther Márton halála. Fájdalomtól elcsukló hangon temette jó barátját. A ravatalánál mondott gyászbeszédében idézte Husz János máglyán elhangzott szavait: „Most süttek a libát – csehül a „liba” jelentésű szó husinak hangzik –, de száz év múlva küld az Isten nektek egy hatyút, akit nem fogtok tudni megégetni.” Bugenhagen neve olvasható a pesti Evangélikus Országos Múzeumban őrzött lutheri végrendelet, e testamentumnak ugyanis ő volt az egyik hitelesítője.

Az 1550-es évek kevés okot adtak Bugenhagen számára a derűre. Nemcsak azért, mert háborúk és viszályok, szakadások és ellentétek jellemezték korát, hanem azért is, mert barátai vagy meghaltak, vagy cserbenhagyták; öreg tanárként a „modern” egyetemi ifjúság sem szívesen hallgatta már őt. Életének utol-

só éveit teljes visszavonultságban töltötte. Hetvenhárom esztendősen – az első reformátorok közül a leghosszabb kort megérve – halt meg 1558. április 20-án Wittenbergben.

Legjelentősebb művének a Pomeránia című tartják. Ezt 1518-ban írta, de csak jóval a halála után jelenhetett meg. A mű megírását hosszas kutatómunka előzte meg; végigjárta a kolostorokat és az iskolákat, hogy összegyűjtse a levéltárakban fellelhető információkat; okleveleket és krónikákat tanulmányozott.

Virág Jenő professzor figyelte fel rá, hogy „Cranach Lukács Bugenhagenról készített képeiről a nyugodt bölcsesség, a krisztusi szeretet és a tántoríthatatlan hűség sugárzik felénk. Valóban Isten építőmestere volt.”

■ GABNAI SÁNDOR

Levelezőlisták a csoportmunka szolgálatában

A világháló egyik legfontosabb szolgáltatása a drótposta, avagy villámposta (idegen nevén az e-mail). A „hagyományos”, postai úton zajló levelezésben is előfordul, hogy körlevelet írunk: ugyanazt a levelet több címzettnek is elküldjük. A körlevélnek megfelelő szolgáltatásra az elektronikus posta is képes: ha a feladó mellett a „Másolat” rovatban több címet adunk meg, akkor automatikusan minden címzettnek postázódik a levelünk, vagyis egyetlen levéllel mindannyiunknak tudunk válaszolni. Ekkor azonban minden alkalommal az összes címzett e-mail címét be kell gépelniünk, vagy egy helyen kell tárolnunk, és minden alkalommal bemásolnunk.

Ezért aztán kifejlesztettek egy szolgáltatást, amelynek az a lényege, hogy ha egy csoport tagjai közül bárki elküld egy adott címre egy levelet, azt a csoport összes tagja megkapja. Ez a szolgáltatás a levelezőlista. Az azonos téma iránt érdeklődők például az e célra szakosodott honlapok segítségével tudnak belépni a téma levelezőlistájának a tagjai közé. Ezt a belépést *feliratkozásnak* nevezik. Ha a téma érdekelte válik számukra, vagy túlságosan sok küldemény terheli meg a drótpostafiókjukat – avagy bármely más okból –, a felhasználók természetesen bármikor ki is léphetnek, leiratkozhatnak a listáról.

A levelezőlistákat munkához is fel lehet használni: például ha egy cég munkahelyei nem egy városban vannak, a levelezőlista segítségével lehet összehangol-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

golni a különböző helyeken dolgozók tevékenységét. Ilyen levelezőlistája van például a soproni líceum öntevékeny honlapszerkesztő diákcsoportjának. A tíz tagot néha bizony nehéz összegyűjteni – azonban elég a levelezőlista címére elküldeni egy levelet, így minden csoporttag saját címére eljut a tartalma; a lista ily módon segíthet a sürgős feladatok megoldásában, hiszen a tagok gyorsan reagálhatnak is az eredeti küldeményre.

Az evangélikus internetes központ létrehozói is az a cél vezérelte, hogy „összefűzzék” a lelkészeket, illetve az egyházunk élete iránt érdeklődőket, ezért alkották meg az azóta szinte legendássá vált *Fraternetet*.

Ezen a listán össze lehet hangolni a feladatokat, meg lehet beszélni az aktuális problémákat, esetleg vitát lehet folytatni egy-egy témában. A Fraternet segítségével automatikusan hozzájuthatunk az egyházunkkal kapcsolatos friss hírekhez, elolvashatjuk – magyarázattal együtt – a napi igéket. Ezenkívül a listának mára több fiókja is létrejött: regionális állítók kapcsolódnak hozzá, külön lista szolgálja a lelkészeket, illetve egy mindenki számá-

ra elérhető lista is működik. A Fraternet listáiról bővebb információ az *Evangelikus portálról* kapható, illetve ugyanitt fel is lehet rá iratkozni. Az oldal a <http://www.lutheran.hu/fraternet/> címen érhető el.

Az evangélikus szerveren kívül a soproni líceum gazdagépe is segítséget nyújt levelezőlisták működtetéséhez. Az evangélikus iskolaigazgatók a *Kleofás* által tudnak ilyen kapcsolatot tartani. Az elmúlt esztendőben a tantárgyigazgatók, majd intézményeink gazdasági vezetői is kaptak levelezőlistát. Ezek hasznosságát nem is nagyon kell részletezni, hiszen gyakran kell bonyolult esetekben gyorsan reagálni, fontos, esetleg nem mindenki számára ismert információk oszthatók meg a segítségükkel.

A levelezőlista tagjai számára további hasznos segítség, hogy a fontos leveleket sem kell megtartani – így nem fog betelni a postafiók –, mert tartalmuk automatikusan egy honlapfelületre is rákerül, ezt pedig a lista tagjai bármikor vissza tudják nézni. Ez a honlapfelület természetesen nem publikus, csak a tagok láthatják, akik a jelszavuk begépelése után léphetnek rá.

Jó néhány más levelezőlistát is érdemes lenne létrehozni egyházunkon belül. Hogy csak kettőt említsék a számtalan lehetőség közül: egy-egy lista hasznosan segíthet például a szórványgyülekezeteiket, amelyek távolabb vannak a többiekétől; illetve lenne mód LMK-levelezőlista elindítására is. A feltételek tehát adottak, csak élni kell velük.

■ BABICS CSABA

Gyermekek, internet, egyház

Kifejezeten nőknek, illetve konfirmandusoknak szóló internetes oldal már van Németországban, de gyermekeknek célzó site eddig még nem létezett.

Május 27. óta azonban már a német általános iskolások is bátran szörfölhetnek a nekik szóló, www.kirche-entdecken.de (felfedezni az egyházat) weboldalon.

A portált – ahol az ifjú látogató szabadon barangolhat a virtuális templomtéren, útitársának, a szarkának a segítségével –

egy mindenekelőtt bajor teológusokból és médiaszakemberekből álló csoport fejlesztette ki. Számos szöveget meg is lehet hallgatni, így az a gyermek is könnyedén boldogul, aki még nem tud olvasni. Tudást bővítő elemekre éppúgy rábukkanhatunk itt, mint játék- és barkácsötletekre vagy éppen filmekre. Akad olyan feladat is, amelyben az internetező maga gondolhatja ki egy-egy történet folytatását.

► www.sonntagsblatt-bayern.de

Elgázolómnak

■ DR. BODROG MIKLÓS

Őn aztán jól kibánt önmagával: aligha tudja már meg, mi lett azzal az öreggel, akit maga – talán alkoholtól „vezérelve” – kocsijával lendületesen meghajított a félhomályban, de úgy, hogy abból „simán” combnyaktörés is lehetett volna, büntetőjogilag is súlyos következményekkel. Elképzelhető, hogy otthon aztán pár szesztársnak elzengte a kalandját, némi hűsködő melléközveggel, amellyel titkon talán büntetődatát próbálta elfátyolozni: „Ja? Hogy aztán mi lett a vén úrgéivel? Elröppent a szélvédőről, a mancsát maga elé kapta, úgy landolt-csúszott a másik járdaszegély felé. Hogy beverte-e a fejét, már nem láttam. Leléceltem pillanatok alatt.” Nos, elmesélem, hogy azután mi történt *velem*...

Nyomban mellettem termett két marcos fiatalember. Törés? Kórházba? Segítettek talpra állni. Óvatosan próbálgattam, használhatók-e a tagjaim. Úgy éreztem, nagy baj nincs, kissé még a lábaim is hajlandók voltak működni. Két tenyereimet sötét, vastag kosz borította, hiszen azokon csúsztam, ösztönösen fekvőtámasztartásban, mintha szokott reggeli tornámat kezdeném. Ez esetben viszont némi égető érzés arra utalt, hogy alkalmasint alvadó vérrrel vegyes lehorzsoltsz bőr produkálta ezt a speciális mocskot. Ezenkívül a bal csipőm táján kaptam egy kemény balegyenest, de arcom-fejem szilárdan ült a nyakamon, az orrom arasznyira állt meg a járda kőszegélyétől – különben igencsak módosult volna ábrázatom, mintegy kiegészítve azt a bejegyzéssel, amely már négy éve csak súlyosbodni igyekszik. Aránylag hamar „ön-álló”, sőt „ön-járó” lettem, persze nem

díszlépésben. Megköszöntem a „mentőlegények” készséges segítségét – a nagyon közeli postáig vettem csak igénybe egyikük továbbkísérő buzgóságát, másik szantitécemet meg tudtam győzni, hogy hál’Istennek „szabadlábra helyezhetnek”, különben is kész csoda, ami történt. Anonim angyalaim (*angelos*: „küldött”) egyike, amikor elkészültemkor lelkészként is bemutatkoztam, lelkesen, felcsillanó szemmel azt mondta: „Ez az! Valami ilyesmit éreztem én!”

Mellékgondom egyébként ez volt: minthogy feleségem „visszamenőleg” is megremülhet – noha talpon lát –, nyomban el is kalauzolhat valami gyógyhelyre, holott én érzem, nincs komolyabb bajom. Mindenesetre előbb föl kell adnom a postán azt a könyvecskét, amely egy barátomnak segíthet lelki gubancai bogozásában. Hiszen éppen ezért jöttem ide! (Érdekes „véletlen”...)

Na, ez is megtörtént. Hazafelé: pár száz méter, közben leporolom a felöltömet, igyekszem áthangolni magamat könnyed hazasétálóra. (Persze azért nem játszhattam „a hazatérő vidám földművest”...) Belépőm: önfelelt mosoly, szia, puzsi, fürdőszoba – tenyérkosztalanítás! S ekkor mit látok: uramfia, vérnyom sehol, a bőr sértetlen! Istenem, ennyire megmentettél?! Könny szökik a szemembe.

De ma estére azért más „forgatókönyv” kell. Arcmosás hideg vízzel, és fedezéknem is jó a vacsora. Frontharcoskodásomba beleszólt az éjszaka, ha akar. De csupán arra kellett ügyelnem, hogy az ütkezés „epicentrumát” nyomás se érje. Különben jól aludtam. (Ezután már jöhetett repülésem története.)

Másnap természetesen szakorvosi vizsgálatra mentem. Kivizsgáltak. Törés

nincs. Főleg a bal vádlin véraláfutások. Kétféle kenőcs. Összegezés: „Magának isteni szerencséje volt!” Valahogy így folytattam: „...amit én égi celadományoknak tekintek.” Pillanatnyi, de beszédes csönd. Köszönettel elbúcsúzó.

Körülbelül huszonnégy óra múltán: színhely a margitszigeti sportuszoda, ahol én már szinte törzsvendég vagyok. Ez alkalommal az a derűs tekintetű úszómester áll a „parancsnoki hidon”, akivel aránylag gyakran váltunk egy-két szót. Mellette egy szálas férfiú. (Úgy öt-tíz évvel lehetnek „ifjabbak” az én hetvenötömnél.) Tömören elmondtam nekik gázolásztorimat, mire ők egyszerre kiáltották: „Istennek biztos valami célja van önnel!” Ó, egek! A versenymedence profétái... Magam itt csak civil „lapátoló” vagyok, heti háromszor harminc perc „gyógyászorakozással”, miközben ez-az ötlék az eszembe. Lám, most például 1948 nyara: Nyíregyházán, tizen-nolc évesen, helyettesítőként, kölcsönbiciklin iparkodom istentiszteletet tartani két szórványgyülekezethez. Hirtelen elém kanyarodik egy jókora teherautó. „Vészfékezek” – becsusszanok a kerekei alá. Hát ez nem ígér szép közeljövőt... Még egy pillanat – és a kocsi is fékez. Húú... Kecmergek kifelé. Egy hang: „Fiatalszobor, menjen most a templomba, és gyűjtsen egy hályagertyát a Jóistennek...” Halk válasz letről: „Éppen oda megyek – prédikálni.”

Nos, kedves elgázoló, ilyenkor „kiért szól a harang”? Például azért, aki takargatja lélektorzító vétkeit, bűnbánat helyett. Könyörülj, irgalom Atyja! S add, hogy „áldozatom” is tudjon megbocsátani, minthogy ő is kegyelemből él!

Üi. Mindehhez a legjobb segédkönyv a Biblia.

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Gondolatok a *Mészárszék a bölcsőben* című cikkhez

Az írás (*Evangelikus Élet*, 24. szám) bevezetőjében döbbenetes adat olvasható: Magyarországon 1956 óta 5,3 millió terhességmegszakítás történt.

Még a kádári időkben részt vettem egy orvosi értekezleten, amelynek az abortusz volt a tárgya. Az előadó ismertette a hallgatósággal, hogy a Ratkó-korszak óta eltelt években ötmillió terhességmegszakítás történt hazánkban. A tízmillió országban ötmillió magzatot pusztítottak el: ennyien nem születhettek meg, nem kapcsolódhattak be a társadalom életébe, munkájába. Ha folytatódik ez a tendencia – mondta az előadó –, az országunk kihalásához fog vezetni; a népesség saját magát pusztítja el, így körülbelül ötven-hatvan év múlva Magyarországot le lehet radírozni Európa térképéről. *Bármilyen* meg kell állítani ezt a veszélyes tendenciát – hangsúlyozta. Az akkori kormányzat bevezette a gyermekgondozási segélyt, a gyeset, ezáltal segítve a gyermekeket vállaló családokat, hogy az anyák ne az abortuszt válasszák.

Az emberi élet nem a megszületéssel kezdődik, hanem az anyai petesejt megtermékenyítésével. Ekkor indul el a petesejtben az a csodálatosan összehangolt, beprogramozott folyamat, amelynek során a méhben kifejlődik a magzat. Már az embrionális élet korai időszakában kezdenek kialakulni az egyes szervrendszerek. A szív működését ugyancsak figyelemmel lehet kísérni már a korai időszakban is. Néhány hónapos korában aztán füllel is hallhatók a magzat szívhangjai; minden édesanya jól emlékszik a gyermeke mozgásaira. Sose szabad szem elől téveszteni, hogy a méhben belül él a magzat!

Az élet folyamatát bármikor meg lehet szakítani erőszakosan. A terhesség korai időszakában ezt a cselekedetet abortusznak – terhességmegszakításnak – nevezzük, a már megszületettek életének szándékos elpusztítását pedig gyilkosságnak tartja a törvény. A lényeg mindkét esetben ugyanaz – emberölés. Egy tízmillió országban ötmillió magzat elpusztítása tehát – népi rítás.

Komolyan kellene venni az ősi *Tízparancsolatot*, amelyben benne van: „Ne ölj!”

Németországban, egy szülészeti klinikán ultrahangfelvételekkel kiegészített videofilm készítették egy terhesség megszakításáról. Ezt a videokazettát volt alkalmam megnézni. Először a nyugalmi állapotban levő magzatot mutatták meg az abortusz megkezdése előtt. A magzat úszkált a magzatvízben. Szív működését egy speciális műszer regisztrálta. Ezután kezdődött el a méhszájnak a fémszondákkal való tágítása. Ezáltal mechanikus inzultusok érték a magzatot; igyekezett kitérni a szondák nyomása elől, próbált menekülni a magzatvízben. Meg is rémülhetett, mert a szív működése felgyorsult a nyugalmi állapotban mért érték kétszeresére. A méhszáj kitágítása után kezdtek el szétszaggatni az élő magzatot a műszerrel, majd eltávolították testének darabjait a méhből. Ez az abortusz.

Készítői a *Néma sikoly* címet adták a videokazettának. Azt javaslom, hogy azok, akik az abortusz – mint emberi jog – érvényesítése mellett kardoskodnak és döntenek, vagy törvényt hoznak róla, nézzék meg ezt a kazettát. És gondoljanak arra, hogy ők is csak azért láthatják meg a napvilágot, mert az édesanyjuk hagyta őket megszületni.

DR. MÜNICH BÉLA (Szolnok)

Újabb drogambulancia a MÖSZ égisze alatt

► **A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat június 27-én, hétfőn – a kábítószer-fogyasztás elleni küzdelem nemzetközi napját követően – nyitotta meg Szolnokon az egész megyét lefedő drogambulanciáját, amely új, hiánypótló szolgáltatásokkal kívánja segíteni a régióban élő szenvedélybetegeket.**

A terápiás beavatkozásokat a segélyszervezet szakemberei a Pszichiátriai Szakmai Kollégium, illetve az Országos Addiktológiai Intézet által elfogadott szakmai protokollok és módszertani levelek alapján végzik. A drogambulancia járóbeteg-ellátást biztosít, tevékenységi

kívánja, lehetőség nyílik fekvőbeteg-, illetve rehabilitációs ellátásra való beutalásra, valamint elvégezhetőek lesznek a labor- és egyéb vizsgálatok (EEG, EKG, ultrahang) a helyi egészségügyi intézmények együttműködésével.

A megfelelő segítségnyújtási technikák kiválasztásakor minden esetben szakmai team dönt. A munka során fontos szerepet kap a prevenció, illetve a már drogfüggő kliensek gyógyításánál a családtagok bevonása is.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet 2003-ban nyitott hasonló tevékenységet végző intézményt Budapesten, amely – soroksári központtal – az egész Dél-Pest megyei régió szenvedélybetegeit gondozza. A gyakorlati munka tapasztalatai azt mutatják, hogy a rászorulóknak szívesebben keresnek fel egy civil szervezet által működtetett intézményt, mint ha ál-

körébe a diagnózis felállítása (testi és pszichoszociális állapotfelmérés), a gyógyszeres kezelés, illetve az egyéni, a csoport- és a családterápia (pszichoterápiás kezelés) tartozik. Az önszolgáltató csoportok szervezése, az információnyújtás, tanácsadás, a személyes gondoskodás és a megelőző-felvilágosító tevékenység mellett a segítségkérők jogi tanácsokért is fordulhatnak a munkatársakhoz. Az ingyenes jogsegélyszolgálat a mindennapi életben felmerülő hivatalos ügyek, illetve egyéni jogi problémák rendezéséhez nyújthat komoly támogatást.

Amennyiben a rászoruló állapota úgy

lami szervektől kellene tanácsot, segítséget kérniük. Az új drogambulancia, amely a megyében egyedülként nyújt ilyen szolgáltatásokat, napi szinten hatvan rászoruló képes ellátni, akik a megyeszékhelyről és a megye összes településéről felkereshetik problémájukkal az ökumenikus segélyszervezet munkatársait.

Felmérések szerint a Szolnok megyében élő fiatalok húsz százaléka él nem legális drogokkal, s az elmúlt két évben Szolnok városában öt százalékról huszonhét százalékra növekedett a nem legális drogot használók száma.

► MÖSZ-info

